8

Ateitis

Ateitis

TURINYS

Stud. Žiogelis, Šv. Metų prasmė 1
Antanas Maceina, Katedrų lankytojai 2
Kazys Bradūnas, Eilėraščiai 4
Zenonas Ivinskis, Katalikų Bažnyčios vaidmuo lietuvių tautai 5
Šv. Tėvo laiškas XXI pasauliniam Pax Romana kongresui 9
Ada Karvelytė, Eilėraščiai 9
V. Jonikas, Vieno žygio daina, eil. 10
Stasys Raštikis, Lietuvos kariuomenės šventės proga 10
S. P., Lietuvos Drąsuolio likimas 11
Jonė Jonaitytė, Žiedas 12
Pranas Naujokaitis, Mes turime išlikti lietuviais 14
O. B. Audronė, Tu lydi, eil. 15
Tomas Žiūraitis, O. P., Padalintas Kristus 15
L. Dambriūnas, Lietuvių Kalbos Vadovui pasirodžius 17
Paulius Stelingis, Prabėgusių dienų ilgesys, eil. 17
MŪSŲ JAUNIESIEMS
El. Miniataitė, Rudens belaukiant, eil. 18
J. Juozukas, Vėlinės 18
Nix, Mano knygynėlis 18
SPORTAS
K. Ganvytas, Šis tas apie krepšinį JAV 19
K. Ganvytas, Pasaulinėms futbolo pirmenybėms praėjus 19
KREIVOS ŠYPSENOS 20
ĮVYKIAI, DARBAI, ŽMONĖS 21
MES PLAČIAME PASAULYJE 23

Viršelio 1 psl.: Kovarsko bažnyčia su paminkliniu kryžium,

V. Augustino nuotr.
Tekste 11 iliustracijų.

ŠIS ATEITIES NUMERIS SKIRIAMAS ŠVENTŲJŲ METŲ PAMINĖJIMUI

Nr. 8(20) **LAPKRIČIO — NOVEMBER** **1950 M.**

ATEITININKŲ ŽURNALAS

REDAGUOJA: **Kazys Ambrozaitis** ir **Antanas Pocius.**

Redakcijos įgaliotinis Čikagoje: **Aloyzas Baronas**

Leidžia: Pasaulio Moksleivių Ateitininkų Sąjunga.

Redakcijos ir administracijos adresas :
"Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y. U.S.A.

PRENUMERATA metams: $3.00 pagal U.S. dol. kursą

Garbės prenumerata metams $10.00.

Atskiro nr. kaina 30 ct.

LITHUANIAN CATHOLIC YOUTH MAGAZINE

Published monthly, except July and August, by the Lithuanian Catholic Youth Association "Ateitis", 417 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

Subscription $3.00 per year.

Single copy 30 cents.

Entered as second - class matter at the post office at Brooklyn, New York, March 31, 1950 under the Act of March 3, 1897.

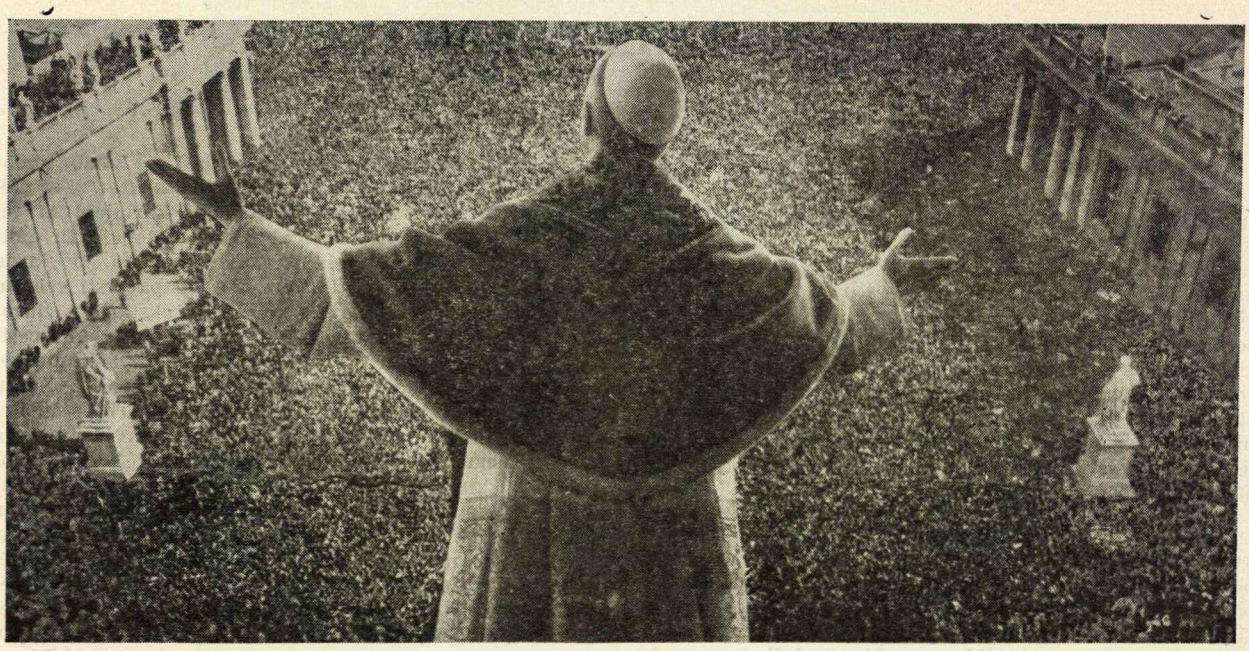

POPIEŽIUS PIUS XII LAIMINA ŠV. METŲ MALDININKUS

ŠVENTŲJŲ METŲ PRASMĖ

STUD. ŽIOGELIS

— Viešpatie, Šventieji Metai visiems tebūnie pasitaisymo ir šventėjimo metai, vidinio gyvenimo ir atgailos, didžiojo sugrįžimo ir didžiojo atleidimo metais.

—Iš Pijaus XII Šv. Metų Maldos.

1949 m. Kalėdų išvakarėse per pasaulį radijo bangomis aidi gyvi Šventojo Tėvo Pijaus XII žodžiai, skelbdami Didžiojo Sugrįžimo ir Didžiojo Atleidimo Šventuosius Jubiliejinius Metus:

—Mes trimis plaktuko smūgiais atidarydami Šventąsias Duris, būsime sąmoningi atlikti ne tik šį tradicinį aktą, bet ir didelės reikšmės simbolines apeigas ne vien tik krikščionims, bet ir visai žmonijai.

—Tai nebus triukšmingos iškilmės pamaldžiam išsiblaškymui, nei tuščias katalikų jėgų demonstravimas, kurį pasaulis mato džiaugsmingame minios pritarime.

—Šventieji Metai sielose privalo veikti daug rimčiau ir daug giliau. Jie privalės sužadinti ir skatinti asmeniškas ir viešas krikščionio dorybes.

—Kad Šventieji — 1950 — Metai būtų moderniojo pasaulio ryžtingas religinis prisikėlimas iš to dvasinio krizio, kuris supa mūsų laikų sielas.

—Mes trokštame, kad trigubas aidas pasiektų sielos gelmes visų tų, kurie turi ausis klausytis:

Šventieji Metai—Dievo metai! Dievo, kurio Majestotas ir Didybė pasmerkia nuodėmę; Dievo, kurio gerumas ir gailestingumas suteikia atleidimo malonę, kas pasiruošęs ją priimti; Dievo, kuris šiuose Šventuose Metuose nori dar arčiau prie žmogaus prisiartinti ir prie jo glaudžiau laikytis, kaip niekad.

* * *

Štai pagaliau malonės metas! Simbolinės dangiškų turtų Šventosios Durys plačiai atvertos. Jų semtis į Amžinąjį Miestą — į Krikščionybės židinį ir širdį keliauja šimtai ir tūkstančiai piligrimų iš įvairių laisvojo pasaulio ir tautų. Ir negalintieji vykti į Romą nepamirštami. Tik noro atsinaujinti ir nuskaidrinti supilkėjusį gyvenimą!

—Nebijokite, nes štai aš skelbiu jums didelį džiaugsmą, kurs bus visai tautai. Šiandie jums gimė Dovydo mieste Išganytojas, kur yra Kristus Viešpats. (Luk. 2,10).

Draugai, reikia iš džiaugsmo verkti išgirdus šią Linksmąją Naujieną!

Šiam džiaugsmingam Kristaus gimimo įvykiui **ypatingai** paminėti ir iš naujo išgyventi, yra skelbiami Šventieji Jubiliejiniai Metai. Kaip anuomet Senajame Testamente Dievas siųsdavo pranašus ir skelbdavo Jubiliejinius Metus, kad atgaivintų savo tautos tikėjimą ir viltį, taip ir N. Testamente laiko bėgyje Dievas pašaukia sielas, kurioms patiki savo misiją, kad žmonėms išaiškintų savo autentiškus žodžius, apreikšdamas jų gilią prasmę; skelbia Jubiliejus, kad sužadintų pasitaisymo ir atgailos troškimą, įkvėpdamas pasiaukojimo ir meilės dvasią. — Kad liepsna neužgestų, visuomet ją reikia pakurstyti.

* * *

Šventaisiais Metais nėra šventės, kad altorių garbei nebūtų iškeliami vis nauji dvasios didvyriai, karžygiai.

Štai keturiolikos metų berniukas — dvasios galiūnas palaimintasis Domininkas Savio. Jis pasaulietis berniukas, vos prasiskleidęs žiedas nuskrieja į dangų. Dievo malonės paviliotas, kovoja už savo draugų kilnumą, tyrumą. "Aš noriu būti šventas"! — jo šūkis, kuriuo persiėmęs gyveno.

Štai šventoji mergaitė kankinė Maria Goretti. Į jos kanonizaciją birželio 24 d. iš visos Italijos plaukė maldininkai, iš viso laisvojo pasaulio piligrimai. "Tai beturtė padienio kaimo darbininko dukrelė. Krito už skaistybę dvidešimtajame amžiuje! Pačiame pavasaryje — vos dvylikos metų mergaitė!

* * *

Visų Šventųjų šventėje Romą tiesiog užtvindė piligrimai. Skelbiama sena tiesa — nauja dogma — visiems katalikams privalomas tikėti dalykas: Mergelė Marija, baigusi savo žemiškąjį gyvenimą, buvo paimta į dangaus garbę su kūnu ir siela.

* * *

Piligrimų būriai su kryžiumi žengia per Šventąsias Duris į baziliką. Veidų, drabužių ir kalbų įvairumas. Visi vieno Tėvo vaikai. Negras ir vokietis, lietuvis ir lenkas ir kiekvienas kitas Kristaus brolis skaito tą pačią Šventųjų Metų maldą. Jie visi stengiasi taisytis. Jubiliejinių atlaidų malonės skaidrina sielas...

—Aš skelbiu jums didelį džiaugsmą. Šiandie Dovydo mieste gimė Išganytojas!

LIETUVOS NACIONALINĖ M[illegible]DO BIBLIOTEKA

KATEDRŲ LANKYTOJAI

ANTANAS MACEINA

1. Nuostabi sąlyga

Viena iš sąlygų gauti Šventųjų Metų atlaidams yra **aplankyti keturias didžiąsias Romos bazilikas.** Sąlyga nuostabi! Argi mes nelankome Viešpaties Namų kas sekmadienį? Argi anose didžiosiose bažnyčiose yra kas nors naujo, kas jas padarytų skirtingas nuo parapijinių mūsų bažnyčių ir koplyčių? Argi jose negyvena tas pats Kristus tabernaculum vienatvėje? Tiesa, anos bazilikos toli pralenkia mūsąsias šventoves **žmogiškuoju** savo didingumu: savo menu, savais mastais, sava talpa. Bet argi tam popiežius įsako jas aplankyti, kad pasigėrėtume žmogiškąja jų puse? O dieviškoji jų pusė yra ta pati, kaip ir visur. Kodėl tad ši sąlyga yra sujungta su Šventųjų Metų malonėmis? Ką popiežius nori ja pasakyti?

Atsakymui į visus šiuos klausimus suprasti užeikime kurią dieną į didžiąsias gotikos katedras: Chartres, Freiburge, Koelne, Paryžiuje ar Strasburge. Vienoje kurioje iš jų daugumas iš mūsų bus, be abejo, buvę. Vieną kurią iš jų mes būsime tikriausiai aplankę. O kai kurie gal net kelias. Ir ne tik mes! Atidarę sunkias, geležimi ar variu apkaustytas jų duris ir pripratinę akis prie šventos jų prieblandos, mes pastebėsime keletą, kelioliką, gal net kelias dešimt kitų tokių pat žmonių, kaip mes, kitų tokių "katedrų lankytojų", kurie iš lėto, tarsi bijodami, tarsi patekę ne ten, kur reikia, eina tyliu ilgų navų grindiniu, iškėlę galvas į viršų, pakreipę jas į šalį, nuolatos dairydamiesi, sukiodamiesi, neramūs, tarsi kažko jieškotų, tarsi kažką tyrinėtų. Ko jie ten jieško? Ar Dievo? Bet juk Dievas gyvena šių katedrų altoriuje (tegul ir ne didžiajame!)! Kelią į Jį aiškiai nurodo raudonos lempelės šviesa! Kodėl tad šie lankytojai klydinėja iš navos į navą, praeina pro tabernaculum, dažnai nė nepriklaupdami? Kodėl jie savotiškai vengia altoriaus su švenčiausiuoju, tarsi raudona švieselė prie jo būtų ne kvietimo ženklas, bet pavojaus nurodymas, kaip gatvėje? Būkime atviri, mes taip pat šiose katedrose įsijungiame į anų lankytojų būrį. Truputį kluptelėję ant suolo ar ant atverčiamos kėdės klaupinio, persižegnoję ir pasiuntę vieną kitą maldos žodį, mes stojamės ir einame, kaip anie,atvertę galvas, dairydamiesi ir jieškodami! Mes esame taip pat "katedrų lankytojai", kaip ir tūkstančiai kitų, kuriuos regi tamsūs šių Dievo Namų skliautai ir ana nuogąstingai mirčiojanti raudona lempelė prie Švenčiausiojo. Tačiau ar mes ir visi kiti esame tie lankytojai, kuriuos nori matyti popiežius minėtoje savo sąlygoje? Turbūt kad ne! Ar mes atvažiavę į Chartres, į Freiburgą, į Koelną, į Paryžių, į Strassburgą bėgame į šių miestų katedras ta pačia intencija, kokią popiežius nori rasti Šventųjų Metų piligrimuose? Turbūt irgi ne! Koks tad yra skirtumas tarp šių dvejopų katedrų lankytojų? Kas yra katedra vieniems ir antriems? **Katedrų lankytojai yra didieji simboliai mūsų gyvenimui.** Kokią tad prasmę jie slepia savyje?

2. Dievo Namai ar Dievo antkapiai?

Fr. Nietzsche savo veikale "Die froeliche Wissenschaft" pasakoja, kad beprotis žmogus, užsidegęs žiburį dienos metu, vaikščiojo po rinką ir kalbėjo: "Aš jieškau Dievo! Aš jieškau Dievo!". Rinkos minia tyčiojosi iš jo, klausdama, ar Dievas pabėgę, ar pasislėpęs, ar iškeliavęs. Tada beprotis sušuko: "Aš jums pasakysiu, kur yra Dievas! **Mes jį nužudėme!** Jūs ir aš! Mes visi esame žudikai!" Ir beprotis ilgokai kalbėjo, keldamas nuostabiai gilų klausimą, **kaip** žmogus galėjo Dievą nužudyti. Paskui jis įsiveržė į keletą bažnyčių ir ten giedojo Dievui "Requiem aeternam". Kai žmonės jį pagaliau sugavo ir išvedė laukan, jis ten tepasakė: "Kas gi yra šios bažnyčios, jei ne Dievo karstai ir Dievo antkapiai?".

Iš tikro! Žiūrėdami į anuos "katedrų lankytojus" užverstomis į aukštą galvomis, girdėdami jų tylų čiuženimą iš navos į navą, nuo kolonos prie kolonos, nuo paveikslo prie paveikslo, jausdami jų savtišką nejaukumą, artėjant prie raudonos švieselės, mes savaime kartojame Nietzschės bepročio žodžius: Kas yra bažnyčios šiems lankytojams, jei ne Dievo karstai ar Dievo antkapiai? Aš žinau, malonūs skaitytojai, kad jūs jau purtotės ir sakote: "Bet juk anie žmonės lanko katedras **kaip meno kūrinius!** Ar tai negalima?" — Žinoma, galima! Viskas žmogui yra galima! Jam galima didžiausią pasaulio tragediją, įvykusią Golgotos kalne prieš du tūkstančiu metų paversti **veikalu** ir **vaidinti** Oberammergau, sutraukiant tūkstančius **žiūrovų** iš viso pasaulio kampų! Jam galima nufilmuoti besimeldžiantį popiežių ir jį rodyti viso pasaulio ekranuose! Kodėl tad nebus jam galima paversti Viešpaties Namu **meno kūriniu** ir juos lankyti pravažiuojant arba šeštadienio popietėms? Kodėl jam tai nebus galima? Ir tai yra daugiau, negu tik galimybė! Tai yra **tikrovė!** Visos anos didžiosios katedros — neišskiriant nė keturių Romos bazilikų — **jau yra paverstos meno kūriniais.** Jos traukia mus į save ne dieviškąja, bet žmogiškąja savo puse. Jas mes lankome ne Dievui pagarbinti, bet žmogui nusistebėti. Savo slankiojimu po jų navas mes kartojame Rilkės posakį, kurį jis pasakė taip pat meno kūrinių akivaizdoje: "Stebėkis, angele, kad mes tai įstengėme!" (7 elegija). Tik mes šį posakį kreipiame ne į angelą, bet į patį Dievą, nustumtą į šalutinį altorių: "Stebėkis, Dieve, kad mes tai įstengėme!" Ir Viešpats stebisi! Jis iš tikro stebisi, kad mes **tai** įstengėme; kad mes įstengėme **Jo Namus** paversti **meno kūriniu,** muziejumi, praėjusių amžių liekana ir vaikštinėti po juos, kaip vaikštinėjame Galleria di Pitti Florencijoje, Louvre Paryžiuje, Muse Royal Briuselyje ar British Museum Londone. Tačiau šitoje vietoje mums vėl šauna į galvą ano Nietzschės bepročio klausimas: **"Kaip** mes **tai** padarėme?" Kokio posūkio reikėjo mūsų dvasioje, kad tai, kas visa savo esme, savo struktūra, net savo vieta erdvėje buvo skiriama Viešpaties buveinei, pavirstų muziejumi, istoriniu palaiku, Dievo antkapiu, kuriam mes teikiame iškilmingą romaninės, gotinės, barokinės katedros vardą? "Kaip mes galėjome išgerti jūrą? Kas mums davė tokią kempinę, kad visą horizontą nušluostytume? Ką mes darėme, atkabindami žemę nuo josios saulės?"— Vis tai yra Nietzschės bepročio klausimai rinkoje stovinčiai miniai. Tačiau argi nejaučiame, kad jie tinka ir aniems "katedrų lankytojams?" Argi nejaučiame, kad Dievo Namus paversti Dievo antkapiu yra veiksmas, vertas didesnio dėmesio, negu iš sykio atrodo?

3. Centras ir pakraštys

Kada katedra yra Dievo Namai? **Tada, kai Dievas yra žmogaus būties centras.** Šios minties vedami senieji meisteriai ir kūrė bažnyčias Europos miestuose. Pažvelkite į katedrų padėtį Freiburge, Koelne, Paryžiuje ar Strassburge! Jos stovi iškilusios **viršum** senojo miesto, stovi šio miesto **viduryje,** telkdamos aplinkui save žmogaus namus, juos jungdamos savo prieglobstyje, juos laimindamos savo bokštų kryžiumi. Pažvelkite į jas pačias: į jų planą, į jų dalių sąrangą! Jos yra **kelias** į Dievą, gyvenantį viršum mūsų ir sykiu arti mūsų — altoriuje. Jos yra **ilgas** ir **didingas** kelias, bet **ankštas,** nes ankšti yra vartai į dangaus karalystę. Katedra išreiškia Dievo centriškumą ir savo vietą erdvėje ir pačia savo sąranga.

Kas tad pasiliks iš šių katedrų, jeigu Dievą nustumsime į pašalį? Ne kas kita, kaip **muziejinis meno kūrinys.** Pasakojama, kad Napoleonas, žygiuodamas per Vilnių, tiek buvo susižavėjęs šv. Oonos bažnytėle, kad norėjęs, jei tai būtų buvę galima, ją persikelti į Paryžių. Noras būdingas. Būdingas todėl, kad ir Napoleonas žiūrėjo į šią bažnyčią ne kaip į Dievo Namus, bet kaip į **gotinį šedevrą,** todėl norėjo jį turėti savo artumoje. Ir tai buvo ne tik vieno Napoleono noras. Tai yra noras kiekvieno modernaus žmogaus. Jeigu būtų buvę galima, amerikonai būtų jau seniai visas Europos katedras susigabenę į savo kontinentą. Jeigu būtų galima, ir mes jas norėtume turėti savo senienų rinkiniuose. Jei būtų galima... Tačiau ši **fizinė** negalimybė dar nereiškia, kad šio savo noro mes neįvykdome **dvasiniu** būdu. Negalėdami katedrų pasiimti pas save, mes jas lankome jų vietovėse. Bet iš esmės argi

ŠV. JONO BAZILIKA LATERANE

tai ne tas pat? Argi svarbu, **kur** katedra stovi: mano muziejuje, ar Strassburgo rinkoje? Čia svarbu yra tai, kaip **aš pats** ją pergyvenu, koks yra **mano** santykis su ja. O šitas pergyvenimas moderniniame žmoguje yra **estetinis,** nebe religinis. Kai senieji meisteriai statė šiuos dievnamius, jie negalvojo, kurią **meno kūrinį:** jie statė **Viešpaties buveines,** ne architektūros paminklus. Jis statė juos Dievui, ne sau ir ne žmonėms. Todėl jie ir sutelkė visą savo darbą aplinkui Dievą. Jie padarė, kad Dievas tapo jų centru, nes tada Jis buvo ir žmogaus centras. Tuo tarpu dabar šie pastatai yra jau architektūriniai: **iš religijos plotmės jie nusileido į meno plotmę.** Net teisiškai jie yra nebe tiek Bažnyčios, kiek valstybės globoje. Bažnyčia pasiliko tik jų įnamė, tik nuomininkė (Prancūzijoj net tiesiogine šio žodžio parsme, nes Bažnyčia nuomoja visas šventyklas iš savivaldybių). Valstybė jas saugo ir rūpinasi, kad jos nesuirtų: ji saugo jose **meno kūrinį.** Ir mes keliaujame jų aplankyti taip pat, kaip meno kūrinių. Mūsų kelionės anaiptol neturi tos prasmės, kurią jos turėjo Izraelyje, kada jo nariai keliavo kasmet Jeruzalėn aplankyti Saliamono šventyklos. Jie keliavo į **Dievo Namus.** Mes keliaujame į meno pastatus. Todėl ir vaikščiojame užvertę galvas ir dairydamiesi po jų navas. Ar tai nėra nuostabu?

Kada Dievo Namai virsta meno kūriniu? **Tada, kai Dievas virsta žmogaus būties pakraščiu.** Katedrų likimas yra labai simboliškas. Pro jį prasiveržia visa moderninio žmogaus gyvenimo linkmė, visa šios linkmės tragika. Kadaise katedros stovėjo miestų centruose. Jos buvo viduryje. Bet miestai augo, ir jos atsidūrė **pakraštyje.** Jos atsidūrė pakraštyje ne tik žmogaus erdvės, bet ir **žmogaus** dvasios. Miestai augo, o su jais augo ir žmogaus persvara prieš Dievą šios žemės buvime. Kultūriniai reikalai nustelbė religinius. Morta nustelbė Mariją. Žmogus pradėjo rūpintis daugeliu, o tasai vienas vienintelis, tasai pats svarbiausias reikalas ir rūpestis — **Dievas** — pasiliko pašalyje. **Dievas atsidūrė žmogiškojo buvimo pakraštyje.** Ne koks nors daiktas, ne kuri nors idėja ar teorija, bet **pats** Dievas! Jis pasidarė nebe Mokytojas, prie kurio žmogus sėdėtų, kaip Šventraščio Marija, ir klausytų Jo išganymo žodžių, bet tiktai Svečias, kurį žmogus priima, pavaišina, pasikalba su juo valandėlę apie kasdienos reikalus, o paskui išleidžia, ne sykį savo širdyje pakartodamas Dostojevskio inkvizitoriaus žodžius, pasakytus Kirstui, išleidžiant šį iš Sevilijos kalėjimo: "Eik ir daugiau nebeateik! Niekados! Niekados!". Ir Dievas iškeliauja. Mes pasiliekame vieni savuose namuose, nusivelkame išeiginius drabužius, suslepiame puotos taures ir įsivyniojame į savo senąją, kasdieninę, pilką būti. Taip, katedros pasiliko miestų pakraščiuose, ir žmogus žvelgė į Dievą tik retkarčiais, tik savo žemiškų iškilmių ar poilsio dienomis. Žmogus pasistatė savo vilas nebe katedrų šešėlyje, bet toli nuo jų, ant žemiška saule ir žemiškais vynuogynais spindinčių atkalnių, kuriose buvo daug žemės oro ir žemės šivesos. Čia bėgo asfalto keliai, čia dūzgė automobiliai ir traukiniai, čia kaukė radio, čia čirškė telefonai. Čia buvo kultūra...

Bet čia nebuvo **religijos:** nebuvo Dievo, nebuvo Jo Namų. Taip, šie Namai pasiliko, ten toli, rinkos aikštėje, miesto pakraštyje, kur iš kaimų susirinkusios moterėlės atidaro savo krepšelius su svogūnais ir morkomis. Ten retai kada užklysta modernus žmogus, inteligentas, kultūrininkas. O gal ir neretai? Jis ten nueina kiekvieno naujo svečio proga. Jis nusiveda savo draugus ir pažįstamus ir truputį išdidžiai rodo, kokią garsenybę turi jo miestas. Garsenybę? Taip! Tačiau kuo? Stebuklais? Pamaldumu? Liturgija? Kurio nors šventooj karstu? Ak ne! Garsenybę gotika, baroku, moderniniu stiliumi... Ir jis vedžioja savo svečią po šiuos Dievo antkapius ir aiškina: Čia stovi Eklezija su Sinagoga, ten Adomas su Jėva (prie šios statulas svečias padaro pastabą, kad nuogybių jau būta ir viduramžių mene!), ten vėl angelų kolona, o ten aukštai ant Notere-Dame stogo velnias, iškišęs liežuvį, žiūri į ūžiantį miestą ir juokiasi. Ir svečiui niekaip neateina į galvą, kad šis ilgaliežuvis velnias juokiasi kaip **tik iš jo** paties. Jis juokiasi atlikęs Nietzchės bepročio darbą: nužudęs Dievą ir dabar dažnuose "katedrų lankytojuose" giedąs Jam "requiem aeternam". Paskui šeimininkas parsiveda svečią namo ir į šeimininkės klausimą, "kur buvote," atsako: **"Aplankėme katedrą!".**

4. Keturių bazilikų prasmė.

Štai kodėl popiežius į sąlygas Šventųjų Metų atlaidams gauti įrašė: **lankyti keturias bazilikas.** Lankyti ne taip, kaip jas lanko moderniniai žmonės, bet taip, kaip jas lankė visų amžių atgailojantieji **piligrimai.** Žemės būtis yra kelionė Dievo linkui. Tai kelionė į Naująją Jeruzalę, kurioje nebus šventyklų, nes Viešpats Visagalis bus jos šventykla (plg. Apr. 21, 22). Ir šioje kelionėje mes stab-

Kazys Bradūnas

EILĖRAŠČIAI

Kazys Bradūnas, gimęs 1917. 2. 11 Kiršuose, priklauso poaistinei ir pobraždžioninei mūsų petų kartai. Gimnaziją lankė Vilkaviškyje. 1943 metais baigė Vilniaus universitetą. Rašyti pradėjo 1935 metais "Ateities Spinduliuose". Buvo ‚,Ateities" redaktorium. Pirmas eilėraščių rinkinys "Pėdos Arimuose" išėjo 1944 metais. Tremtyje išėjo eilėraščių rinkinys "Svetimoji Duona", už kurią gavo Raudonojo Kryžiaus premiją. Be to, poema "Maras", sonetai "Vilniaus Varpai", už kuriuos gavo Patrijos leidyklos literatūros premiją, ir eilėraščių rinkinys 'Apeigos". Tremty redagavo kultūros žurnalą "Aidus."

Bradūno poezijos pagrinde yra žemės meilė ir žemdirbių protėvių kultas. Šiuo metu poetas gyvena Baltimorėj ir dirba paminklų dirbtuvėj.

TĖVYNĖS VIEŠKELY

Lygiuoja berželiai kaip kareivėliai,
Graudina seselę jų liemenėliai.

Kur eiti, ką veikti, kam pasiskųsti?
Kritusiam broleliui jau nepabusti.

Lygiuoja berželiai kaip kareivėliai,
Ir krauju taškyti jų marškinėliai.

RAUDA

O tu mano sūneli —
Saldusai rūpestėli,
Kam viešėjai sveteliu,
Nukritai obuolėliu,
Kad smiltelėm užbertų,
Kad žolelė užželtų,
Kad rasužė spindėtų...

Dunda kalnas augdamas,
Mylimojo laukdamas,
Ąžuolynu oš damas.

Aš apglėbsiu kalnelį —
Šaltąjį patalėlį,
Kad sūnelis sušiltų,
Kad rasužė nubirtų,
Kad žemė žydėtų...

O tu mano sūneli...

NAŠLAITĖ SAPNUOJA

Vai gano gano linksma saulelė
Baltuosius debesėlius.
Vai aria aria jaunas mėnulis
Padangių pūdymėlius.

Tai gražiai gano, tai stropiai saugo,
Nuo žemės pavykėja.
Tai lygiai aria, giliai vagoja,
Žvaigždelėmis apsėja.

Kad aš turėčiau tokią seselę,
Kojelių neskaudėtų.
Kad aš turėčiau tokį brolelį,
Tėvulį užvaduotų.

GLUOSNIO DAINA

Ant kalno gluosnys,
Pakalnėj vanduo.
O tu gluosni, tu medeli,
Jau arti ruduo.

Ant kalno kapai,
Pakalnėj takai.
O tu broli, tu broleli,
Ką pasirinkai?

Nors ir be namų,
Po gluosniu ramu —
Supa vėjai viršūnėlę,
Migdo ošimu.

KATALIKŲ BAŽNYČIOS VAIDMUO LIETUVIŲ TAUTAI

ZENONAS IVINSKIS

I. Skirtingi vertinimai. Kalbėti apie Bažnyčios santykį su lietuvių tauta, reiškia imtis gana sudėtingo ir platausklausimo. O jame visoks vertinimas priklauso nuo pasaulėžiūrinio nusistatymo. Kat. Bažnyčios priešai Lietuvoje, pvz., įrodinėdavo, kad krikščionybė lietuvių tautoje atlikus nelemtą vaidmenį. Ji ne tik sugriovusi klestinčią pagonišką kultūrą, bet stipriai lenkinusi Lietuvą. Tik dėl jos kaltės lietuvybė sunykusi rytiniuose (Vilniaus krašto) plotuose ir t.t. Šitokias mintis galima užtikti Lietuvos laisvamanių spaudoje. Jas dar griežtesnėje redakcijoje išplėtojo 1948 m. Lietuvos TSR Mokslų Akademijos tikrasis narys J. Žiugžda (buvęs švietimo Komisaras). Keliolikoje "Tiesos" numerių, panaudodamas Marksą ir Engelsą, jis vis įrodinėjo, kad "reakcinė katalikų dvasiškija esanti" amžinas ir nesutaikomas lietuvių tautos priešas." O istorijos docentas P. Pakarklis išleido atvirą knygutę, kur buvo aštriai pasmerkta popiežių politika Lietuvos atžvilgiu 13-14 amž. Net mūsų didieji aušrininkai, kurie iš kiekvieno dalyko siekė sukurti Lietuvos garbę, žvelgdami romantiškai į tą herojišką pagonybę, ją keldami ir idealizuodami, kaltino krikščionybę prisidėjus prie tos kultūros žlugimo. Buvo samprotaujama, kad esą buvę tada daug stiprių miestų, daugybė mūro pilių, savas—lietuviškas raštas ir t.t.

Iš kitos pusės — kiekvienam katalikui krikščionybė yra atnešusi tokių transcedentinių vertybių, prieš kurias visos kitos vertybės blanksta, arba darosi antraeilėmis. Bet ir grynai istorinis kataliko vertinimas visada skirsis nuo anksčiau minėtųjų. O tą vertinimą apsunkina ne tik pasaulėžiūra, bet ir toji pinkli rolė, kuri Bažnyčiai beliko Lietuvoje. Iš vienos pusės, kad ir labai suvėluotai įvestoji, katalikybė padėjo lietuvių tautai atsilaikyti prieš stačiatikinimo (pravoslavinimo) pavojų ir tuo būdu ją etnografiškai išsaugoti nuo surusinimo. Bet iš kitos pusės — pats krikščionybės suvėlavimas ir jos įvedimo būdai pareikalavo tautai aukų. Tai buvo kruvinos aukos Kryžiaus karuose, kuriuos organizavo vokiečių ordinas. Bet vėliau teko pakelti aukų ir ir tautiniu atžvilgiu, nes ypač rytinėje Lietuvoje tautos kūno ne maža dalis buvo apgriaužta (gudėjimo ir lenkėjimo reiškiniai). Tačiau toji katalikybė buvo vienintelis tikras ryšys, kuris Lietuvą sujungė su Vakarų Europos kultūra.

2. Labai vėlybas krikštas. Bažnyčios istorija aiškiai parodo, kaip tautų kelias į krikščionybę yra buvęs nevienodas. Vieniems jų krikščionybės šviesą nešė dar apaštalai ir jų pirmieji mokiniai. Kitas tautas atvertė, pvz., uolūs airių ir skotų vienuoliai - misininkai. Bet šių kilnios pastangos nepalietė rytų Europos. 10-tojo amžiaus gale dar buvo atverstos rusų ir lenkų tautos, o lietuvių kelias į Bažnyčios prieglobstį, po nesėkmingų bandymų (Vaitiekus, Brunonas) tapo jau kardu atžymėtas.

Karolius Didysis prieš stabmeldybėje užkietėjusius saksus kariavo 30-tį metų ir juos ginklu vertė krikštytis. Vokiečių ordinas prieš lietuvius kariavo ištisus 200 metų; lietuviai tačiau to krikšto iš kryžiuočių nepriėmė, ir tapti krikščionimis surado visai kitą, kad ir labai pavėluotą, progą.)Apie ordino karus ir jo nesėkmingas pastangas žr. "Ateities" 4-5 Nr. ir "Aidų" Nr. 9).

Dar buvo, tiesa, sužibėjusi viltis, kad dideli rytų plotai netikėtai taps katalikiškl. Iš vienos pusės veiklus Volynijos kun-štis Danielius susiartino su Roma, tapo paimtas apaštalų Sosto globon ir t.t. Tuo pat keliu ėjo ir Lietuvos Mindaugas. Jis sutiko būti pakrištytas. Tai turėjo įvykti 1250 metų gale ar 1251 m. Tad nuo to reikšmingo fakto šių metų savartoje sueina 700 metų. Su Naujo Mokslo priėmimu, Mindaugas gavo ir naują titulą—karaliaus, suteiktą paties popiežiaus. Bet didelė buvo Lietuvos nelaimė, kad Mindaugo įvestoji krikščionybė **neišsi**laikė.

Ar pats Mindaugas atkrito nuo krikščionybės, istorikai dar tebelaužo galvas; jie dar nepasidalino nuomonėmis. Mindaugo krikšto priėmimas, kaip ir daugelio naujakrikštų valdovų (frankų — Klodvigas, lenkų — Mieskas ir t.t.), buvo diktuojamas **politinių** aplinkybių. Tad joms stipriai pasikeitus, Lietuvos karalius galėjo nebematyti reikalo laikytis to, ką jis buvo sutaręs. Iš iki šiol paskelbtų ir jau daug kartų naudotų versmių, deja, nebegalima nieko nauja pasakyti. Galima tik samprotauti. O tie, kuriems atrodo, kad Mindaugas išliko krikščionimi iki pat mirties, turėtų bandyti Vatikano archyve labai rūpestingai peržiūrėti daug tomų. O gal ir pasisektų surasti koks naujas nežinomas aktas, kuris tą drąsų teigimą patvirtintų.

Žlugo Mindaugo įkurtoji Kristijono vyskupija. Taip pat neišsilaikė tuo pat laiku pietų Lietuvoje ėmęs veikti

---

telime ir užeiname į Dievo Namus — ne pasilsėti ir ne prašyti, bet **pabūti** pabūti Dievo artumoje, pabūti Jo akivaizdoje, pabūti su Juo ir Jame. **Užeiti į Dievo Namus yra didelis įvykis žmogaus gyvenime.** Tai Dievo centriškumo pabrėžimas. Tai atsisėdimas prie Mokytojo kojų. Tai palikimas lauke savos smulkios, kasdieninės būties. Ir juo ši bažnyčių lankymo prasmė yra ryškesnė, juo ryškesnis darosi ir Dievo pergyvenimas žmogaus gyvenime. **Šventyklos pergyvenimas yra Dievo pergyvenimo išraiška.** Todėl ir popiežius, įsakydamas Šventųjų Metų proga aplankyti keturias Romos bazilikas, kaip tik norėjo iškelti bei pabrėžti šį Dievo centriškumą. Jis norėjo šią sąlyga pasakyti, kad katedros ir bazilikos, bažnyčios ir koplyčios **iš esmės yra Dievo Namai, vadinasi, sakralinės vietovės,** iškeltos iš profaninių mūsų gyvenimo sričių, todėl mūsų lankytinos **religine** dvasia bei nuotaika, **religiniu** tikslu bei intencija. Visoks menas čia stovi pakraštyje. Jis **yra,** jis yra **realus,** bet jis taip pat yra **sakralinis,** jis yra pašvęstas Dievui ir Dievu. Todėl atitraukti Jį nuo Dievo, stebėtis juo, kaip žmogaus kūriniu, lankyti jį, o ne jame esantį Dievą, reiškia nesuprasti religijos prasmės, praeiti pro jos esmę ir Dievą laikyti tik pašaliniu dalyku. Moderniniame žmoguje toks pergyvenimas yra nepaprastai ryškus. Šio laiko žmogus nenori būti keleivis žemėje. Jis nori būti jos **gyventojas.** Jis nori čia pastoviai įsitaisyti. Todėl jis vengia visko, kas jam primintų jo keleiviškumą, kas jam neleistų čia sustoti ir pasilikti. Užtat jam ir katedros pasidarė nebe Dievo Namai, bet meno paminklai. Užtat jam ir jų lankymas yra ne pabuvimas Dievo akivaizdoje, bet pasigėrėjimas **žmogaus** kūrybiniu genijumi. Tačiau viršum visų šių pastangų stovi popiežiaus sąlyga: **aplankyti keturias bazilikas:** aplankyti, kaip mūsų žemiškojo kelio stotis, kaip mūsų pasistiprinimo ir užeigos dieviškąsias vietoves. Šventyklose gyvena Dievas; todėl mes negalime praeiti pro Jo šalį, Jo neaplankę, pas Jį nepabuvę, Jo nepasiklausę, nes juk keliaujame **Jo linkui.** Užeiti tad į Dievo Namus gilaiusia prasme reiškia prisipažinti esant keleiviu. **Katedrų lankymas krikščionio akims yra keleivinės savo būties teigimas.**

Ši tad prasmė ir yra jausta į keturių bazilikų lankymą. Tai yra sąlyga Šventųjų Metų atlaidams gauti. Tačiau sykiu ji yra sąlyga ir išganymui pasiekti. Ji nepasibaigia su Šventaisiais Metais. Ji pralaužia jų sienas ir išplinta **visame** mūsų laike. Visą savo gyvenimą mes turime lankyti katedras ir bazilikas, bažnyčias ir koplyčias, nes visą gyvenimą turime būti keleiviai. Savo keleiviškumo suvokimas turi būti pagrindinė egzistencinė mūsų nuotaika, jeigu norime, kad mūsų būtis nuvyktų Dievop. Tačiau šį keleiviškumą mes visą jo prasmę suvokiame ir visu jo svoriu pergyvename, tik peržengę Dievo Namų slenkstį. Tik užėję į Viešpaties buveinę, mes ir patys sau ir Jam pasisakome keliaują — ne nežinion ir ne iš nežinios, bet **iš Dievo ir į Dievą.**

Freiburgas, 1950 m. XI. 3.

vyskupas domininkonas Vitas. Ir tikrai buvo liūdnas faktas, kad ir kun-ščiuose, ir lietuvių tautos masėje krikščionybė dar 130 metų tapo palaidota. O tai reiškė drauge neturėjimą santykių su Vakarų Europa ir jos kultūra. Ordinas įgijo titulą nešti kardu lietuviams krikštą. Jis taip pat atskyrė ilgam Lietuvą nuo Vakarų, nes atsitiktiniai ryšiai (ypač per Rygą) buvo nepakankami. Lietuvių tautai vokiečių ordino karai, nekalbant apie dideles aukas, buvo didelė kliūtimi į kultūrinį vystymąsi. Šituo atžvilgiu jie turi panašumo su spaudos draudimo laikotarpiu, kai ištisą 40-tį metų pačioje Lietuvoje negalėjo vystytis lietuviškas raštas.

Jei Mindaugo krikščionybė būtų išsilaikiusi, visas lietuvių tautos gyvenimas būtų, be abejo, ėjęs toliau jai palankesne linkme. Tiesa, niekas negalės paneigti, kad neliko, ar 14 šmt. neatsirado Lietuvoje atskirų krikščionybės židinėlių, jos pėdsakų. Yra aiškių įrodymų apie tylią domininkonų ir ypač pranciškonų veiklą. Bet tautos masei krikštas tebuvo atneštas beveik 14-ai amžių praėjus nuo Betliejaus įvykio. Tas krikštas ir šį kartą buvo įpintas į politinius reikalus. Ir šį kartą jis buvo nešamas iš **viršaus,** pačių valdovų **įsakymu.**

Lietuvis Jogaila Algirdietis tapo Lenkijos karaliumi. Tad krikštijosi jis, krikštijosi kiti Lietuvos kun-ščiai. Turėjo būt pakrikštyta ir visa lietuvių tauta. Lenkai tam faktui, matyti, neskyrė daug dėmesio, nes į Vilnių krikšto iškilmėms neatvyko nė vieno vyskupo (1387). O sostinės krikštijimas reiškė visos Lietuvos krikštą.

3. Bažnyčia ir lietuvių kalba. Lietuvoje visas bažnytinės organizacijos darbas buvo pravestas lietuvių valdovų Jogailos, o ypač Vytauto. Visos pirmosios bažnyčios buvo judviejų įkurtos. Krikštytiems bajorams buvo teikiamos privilegijos, ir į žmones Vilniuje ir paskui Žemaičiuose jiedu kreipėsi **lietuvių kalba.** Kadangi lenkai nemokėjo nieko lietuviškai, tai Jogaila esąs išvertęs (Kronisto Dlugoso liudijimu) "Tėve Mūsų" ir "Tikiu į Dievą Tėvą." Į tai verta atkreipti dėmesį. Vadinasi, kai valdovams reikėjo prabilti į žmones jų religijų reikalu, kai jie kalbėjo į tautą Bažnyčios vardu, jie panaudojo gimtąją žmonių kalbą. Bet kai tie patys valdovai kalbėjo Lietuvos valstybės reikalais, jie vartojo pirmiausiai gudų kalbą. Kai valstybiniame gyvenime iš 16-18 amž. teturime labai mažai faktų, kur pačioje Lietuvoje administracijos įstaigos būtų naudojusios lietuvių kalbą (teismų priesaikos, skelbimai), bažnytinio gyvenimo srityje lietuvių kalbos panaudojimas išlieka ir toliau.

Lietuvoje atsiras ir pirmos lietuviškos knygos tik religiniam reikalui. Pirmoji tokia knyga bus protestantiškas Mažvydo katekizmas (1547). O paskui prasiėds ir katalikų religinė literatūra lietuvių kalba.

Savo laiku ir kai kurie aušrininkai buvo darę priekaištą, kad krikščionybė Lietuvoje, be atodairos viską naikindama, kas tik buvo pagoniška, sunaikinusi ir senąjį raštą. Buvo manoma, kad Videvuto (Vaidevučio) tariamos vėliavos ženklai yra liekanos to senojo rašto. Bet K. Būga 1903 m. rašė J. Tumui-Vaižgantui: "To rašto aš jau nebepaskaitau." Pagonys lietuviai jokio lietuviško rašto neturėjo, ir valstybės reikalui teko griebtis gudų rašto, nes su krikščionybės įvedimu buvo atėjusi ten ir bažnytinė rašto kalba. Ir jeigu lietuviai, žymiai anksčiau būtų tapę lotynų apeigų krikščionimis, kada dar Lietuvoje gudų kalba neturėjo jokių teisių, lietuvių kalba būtų buvusi įvesta ne tik į bažnytinį, bet ir į valstybinį gyvenimą. Kad ir pavėluotai, vis tik Vakarų krikščionybė Lietuvoje įvedė lietuvišką raštą ir pirmas lietuviškas knygas, kur su tokiu prisirišimu ir meile kalbama apie reikalą laikytis savo gimtos kalbos (Mik. Daukšos Postila). Iki pat 19-tojo amžiaus, išskyrus gramatikas, žodynus ir Donelaitį, beveik ištisai visa lietuviškoji literatūra buvo religinė.

Tad Bažnyčia Lietuvoje, tiesa, akivaizdoje nelaimingos veiklos lenkų ateivių kunigų, kurie užtarnautai yra gavę "nebylių apaštalų" vardą, yra prisidėjusi prie lietu-

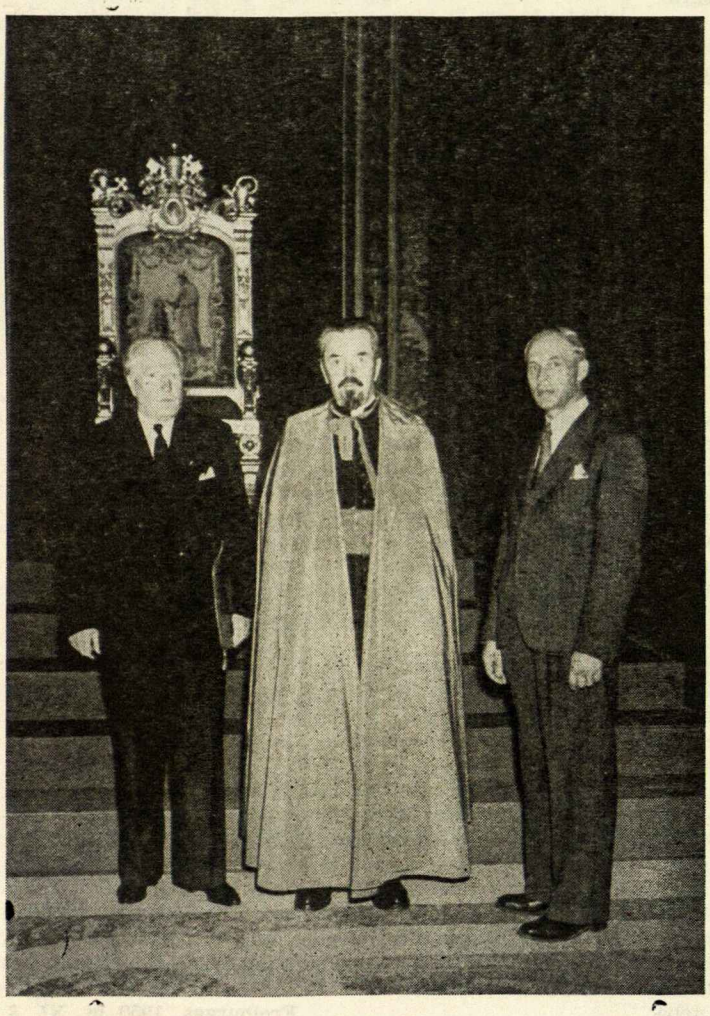

VLIKO DELEGACIJA VATIKANE: (IŠ KAIRĖS) V. SIDZIKAUSKAS, PREL. M. KRUPAVIČIUS IR J. BRAZAITIS.

ŠV. PETRO BAZILIKA ROMOJE

vių kalbos palaikymo tada*), kada pati Didžioji Lietuvos Kunigaikštystė ir jos valdymo aparatas toje srityje neparodė pastangų.

4. Nuopelnai švietimo srityje. Krikščionybė Lietuvai atnešė švietimą. Jeigu Vakarų Europoje viduriniais amžiais Bažnyčia savo rankose buvo turėjusi visą švietimą, tai Lietuvoje tą monopolį ji išlaikė iki jesuitų ordino panaikinimo (1774), ir net didele dalimi vėliau. Jau 15 amž. (Kazimiero laikais) atsirado Vilniuje pirmoji mokykla prie katedros, o paskui ir kitur. Bet tik Liublino unijos metais (1569) Vilniuje buvo labai sėkmingai įkurta pirmoji gimnazija — jezuitų kolegija. Per visą Lietuvos valstybę tokių kolegijų atsirado keliolika. Prasidėjo tikrasis "jezuitų šimtmetis" švietimo srityje. Lietuvos švietimu dar užsiėmė 17-19 amž. pijorai, bazilijonai, domininkonai, bernardinai (pranciškonai), bet jezuitų įnašas pats didžiausias. 1579 m. jie įkūrė Vilniuje Akademiją, kurios palikimas vėliau sudarė pagrindą garsiajam Vilniaus un-tui. Vilniuje buvo tuoj įkurtos net dvi kunigų seminarijos.

Jezuitai, kurių vaidmuo ir kovoje su protestantizmu yra didelis, nustebo Lietuvoje, kai pamatė bažnytinius santykius. Seminarijų nebuvo nė vienos. Užtat amžina bėda buvo — didelis **kunigų trūkumas.** Tai išnaudojo Lenkijos ateiviai kunigai (daugumas mozūrai). Daugelis jų rūpinosi tik gauti antrą-trečią parapiją (t. y. jos pajamas) ir pasamdyti parapijon vikarą. Ir čia niekas negalės užginčyti faktų. O iš jų aiškiai matosi, kad ateiviai kunigai nesekė Lietuvos krikštytojų valdovų pėdomis, t. y. niekino lietuvių kalbą.

Kodėl lietuvių kalba bažnytiniame gyvenime ėmė netekti savo teisių, buvo įvairių priežasčių. Viena iš pagrindinių jau buvo užsiminta. Lietuvių kalba neturėjo savo teisių valstybinėje Lietuvos Kunigaikštystės (Magnus Ducatus Lithuaniae) administracijoje. Horodles (1413) bajorų giminystės herbai buvo jau atkėlę vartelius lenkų įtakai; ir greitai įsikerėjo nuomonė, kad **kalbėjimas lenkiškai yra vienas iš bajorystės požymių.** O į kunigus dažniausiai išeidavo bajoraičiai. Tad ir bažnytiniame pastoracijos gyvenime lenkų kalba, ypač ten, kur didikai bei bajorai turėjo patronato teisę (t. y. galėjo pastatyti savo kleboną), vis labiau buvo sutinkama. Valstybė, kurioje nuo Vazų dinastijos laikų katalikybė pasidarė bendros respublikos viešpataujančiu tikėjimu, niekur lietuvių kalbos nerėmė. Net patys Lietuvos didikai, nors energingai kovojo už Didž. Lietuvos Kunigaikštystės valstybingumą, kultūriškai liejosi su lenkais, giminiavosi su žymiais lenkų pareigūnais — didikais, lenkų kalbą platino kalvinistinė literatūra (Radvilos Juodojo L. Brastoje leista Biblija) ir tt.

Lietuvos didikai ir bajorai ir vėliau neprisidėjo prie lietuvių kalbos palaikymo, nors jie daugelyje atvejų tą kalbą mokėjo, ar suprato. Štai matyti iš vienos Žemaičių vyskupo J. Lopačinskio reliacijos į Romą (1773 m.) įdomūs santykiai. Vyskupas skundžiasi, kad didelė bajorijos dalis retai tevaikščioja į katekizmo pamokinimus ir į pamokslus, kurie yra sakomi gimtąja žemaičių kalba. Lopačinskis paaiškina ir priežastį: bajorai jaučia tam tikrą panieką tai kalbai. Iš tos reliacijos, vadinasi, matyti, kad Žemaičiuose 18-tojo amž. gale buvo sakomi lietuviški pamokslai.

Bajorija tačiau, matyti norėjo lenkiškų pamokslų ir lenkų kalbos. Joje tas luominis bei socialinis "bajorystės" pajautimo momentas jau taip buvo išbujojęs, kad jis vis labiau nustelbė **atskirą** Lietuvos **valstybingumo** pajautimą, neminint tautinio, kuris galės atsirasti tik 19 amž. Tad suprantama, jeigu klebonai turėjo taikintis prie bajorų. Tuo pat keliu nuėjo ir jezuitai, nes jie, labiau negu kiti vienuoliai, palaikė santykius su didikais ir bajorais. 16-tojo amž. gale svetimų kraštų jezuitai (portugalai, ispanai) mokėsi lietuviškai ir vis kėlė balsą, kad į liaudį reikia kreiptis jos kalba (Romos archyvuose tam daug įrodymų). Paskui jie pasidavė ano meto "visuomenės" (bajorų) nusistatymui, šliejosi prie didikų, naudojosi jų malonėmis, atitrūko nuo lietuviškos dalies. Bet vis tik eilė jezuitų parašė lietuvių kalba religinių raštų, net išleido žodynų. 17-me ir 18-me amž., kaip rodo lietuvių jezuitų nekrologai (Jez. archyve Romoje) vis dar buvo sakoma lietuviškų pamokslų.

Užbaigiant apie švietimo ir lietuvių kalbos klausimą, teks padaryti tokią išvadą: Bažnyčios prieglobstyje buvo suorganizuotas Lietuvoje visas švietimas; o pati Bažnyčia buvo dar vienintelė vieta, kur lietuvių kalba, ypač Medininkų vyskupijoj, dar turėjo teisių, kai kitur jos nebuvo paisoma. 1697 m. lenkų kalba oficialiai, vietoje gudiškos, buvo įvesta į Lietuvos valstybės įstaigas.

5. Katalikybės vaidmuo stačiatikybės atžvilgiu. Apie tai jau gali būti kalba nuo pat krikšto. Jaunute ikatalikybei apsaugoti nuo rytinėje valstybės dalyje įsikeriojusios stačiatikybės, bajorams duotoje privilegijoj (1387. II. 22.) buvo draudžiama vesti, ar tekėti už stačiatikio (-ės), jeigu šie nepriima katalikybės. Grasinama net kūno bausmėmis. O visos privilegijos ir lengvatos teikiamos katalikams. Šitas, šiandieniu požiūriu, netolerantiškas aktas **aiškiai** atidalino katalikus lietuvius nuo stačiatikių rusų. Tas atskyrimas turėjo daug reikšmės ir tautine prasme. Juo remiantis buvo galima bandyti 1920 m. pravesti Lietuvos ribą ir tuose plotuose, kur jau nebeskambėjo lietuvių kalba.

Kova su stačiatikybe eina toliau lyg raudonu siūlu per visą Lietuvos istoriją iki pat Valančiaus laikų. Sakoma, kad šv. Kazimieras norėjęs apsaugoti, kad į lietuvių tarpą nesibraustų jiems svetima stačiatikių tikyba. Jis išprašęs iš savo tėvo įstatymą, draudžiantį statyti naujas cerkves. Šventasis pasirodęs 1518 m. prie Polocko ant Dauguvos kranto, kai Maskvos kariuomenė apgulė tą Lietuvos tvirtovę. Mūšis buvo laimėtas. Šitaip šv. Kazimieras ėmė virsti lyg kokiu atsparos simboliu kovoje

*) Šituo klausimu yra daug įvairios ir įdomios medžiagos. Apie jį reikėtų atskirai ir žymiai **plačiau** rašyti. Tada būtų galima ir Bažnyčios vaidmenį **tiksliau** įvertinti.

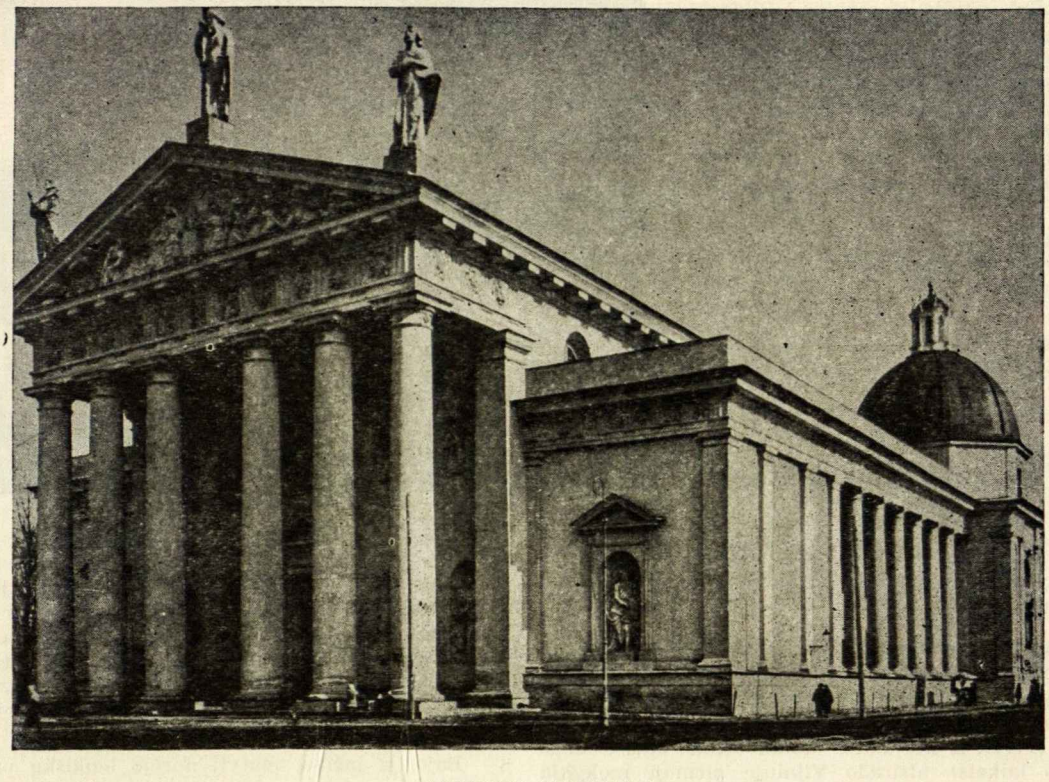

VILNIAUS KATEDRA

prieš "maskolius" stačiatikius. Ir nuo 17-tojo amž. pradžios, kai jezuitai šv. Kazimiero kultą dar labiau išplatino, kai Vilniuje jo garbei buvo pastatyta puošni bažnyčia, tas garbinimas dar labiau reiškė lotynišką-katalikišką įsisamoninimą prieš plintančią iš rytų stačiatikybę. (Pačiame Vilniuje jau 17-me amž. buvo kelios stačiatikių cerkvės.)

Pagaliau 19-me amž., kai ėmė ypač nuo 1863 m. siautėti visa rusinimo ir pravoslavinimo orgija, katalikybė buvo vienintelis veiksnys, kuris ne tik padėjo išsilaikyti prieš tas gudriai užsuktas pastangas, bet ji prisidėjo ir prie atlietuvinimo. Saugodamas žmonių tikėjimą, norėdamas jiems įkvėpti atsparos, Žemaičių vyskupas M. Valančius pirmasis slapta Prūsuose išspausdino eilę brošiūrų. Bet toji tautos kova, kur katalikybė suvaidino patį reikšmingiausią vaidmenį, įgavo žymiai platesnį pobūdį. Daugeliu atveju pradžioje tik religiniais sumetimais buvo gabenamos religinės knygos, maldaknygės ir t.t. per sieną. Bet tautiškai bundanti tauta nuo kovos prieš pravoslaviją, perėjo ir į nusistatymą prieš rusus. Ėmė ji vis labiau susiprasti; į tą kovą įsitraukė vis gausesni būriai žmonių. Valančius liaudžiai buvo stipriai įkaleęs į galvą, kad reikia iš visų jėgų laikytis, "turėtis", nes rusai nori atimti tikrąją "vierą" (tikėjimą). Tad kovoje su rusifikacija Bažnyčios rolė buvo labai didelė. Čia galima būtų minėti daug faktų, kurie parodo, kaip lotyniškoji religija davė stiprios paramos lietuvybei išlaikyti, kaip kunigai kovojo prieš pravoslavinimo pastangas, kaip daugelis jų nukentėjo, nuėjo Sibiro keliu, ir t.t. Visa ta pusė šimto metų, žinoma, reikėtų suskirstyti trumpais tarpais, pagal lietuviškos minties vystymosi stiprumą. Bet beveik vienodu įtempimu, net ir Valančiui mirus (1875), visą laiką eina kova prieš "graždanką" (rusų raides) lietuviškiems raštams. "Graždanka" turėjo suartinti lietuvius su rusų kultūra, o paskui per pravoslaviją, ir visai surusinti. Lietuviai terado tik vienintelę priemonę: savo knygas slapta spausdintis už sienos, o nuolat brukamas valdžios knygas— deginti... Ir deginimas tęsėsi iki pat 1904 metų, kai spauda buvo laimėta.

Tad 19-me amžiuje Bažnyčia Lietuvoje yra pagrindinai prisidėjusi prie lietuvybės išlaikymo. O bažnyčios jau nuo seno bebuvo likusios vienintelės viešos vietos, kur lietuvis dar galėjo išgirsti lietuviškai.

6. Kiti Bažnyčios nuopelnai. Esame lietę katalikybės vaidmenį Lietuvai sukultūrinti, lietuvių kalbai palaikyti, tautai apginti nuo pravoslavinimo bei rusinimo. Nebelieka progos atskirai iškelti didelio vaidmens **vienuolynų.** Jie yra daug prisidėję, kai reikėjo ištraukti liaudies masę iš pagonybės prietarų ir tikėjimų. Iki pat 19-tojo amžiaus pusės vienuolynai (pranciškonai, domininkonai, marijonai ir kt.) liaudies pastoracijos srityje yra daug nuveikę. Tiesa, iš savo didelio uolumo ir neapykantos pagonybei, vienuoliai ir kunigai yra sunaikinę, "į purvą kojomis sutrypę" (jezuito J. Laninskio reliaciją 1583 m.) tokių įdomių pagoniškos kultūros liekanų, kurios iš misijų kraštų šiandien gabenamos į misijų muziejus (pav., Laterano muz.). Bet apskritai lietuvių tautos sukrikščioninime vienuolynų vaidmuo yra buvęs labai didelis. Jį dar reikia tiksliau apčiuopti ir ištirti. Toji nuostabi evoliucija iš pagoniškos Lietuvos, kurioje dar 17-me amž. tiek daug pagonybės liekanų randame, į krikščionišką yra įvykusi per paskutinius tris šimtmečius. Ir čia vienuolynai atliko daug!

Iš pagoniškos Lietuvos laikų turime mūsų tėvynėje daug brangių piliakalnių, vieną kitą pilies mūrinį griuvėsį. Daugiau pėdsakų lyg ir nepaliko, jeigu neskaityti rašto paminklų (kronikų, dokumentų). Lotyniškoji krikščionybė gi Lietuvoje sugebėjo sukurti didelių architektūrinio ir plastinio bei tapybinio meno vertybių. Bet kaip Lietuvoje neatsirado tikro "benediktinų šimtmečio" (nors benediktinus jau kūrė Vytautas D.), taip Lietuvoje nesužydo ir gotikos menas, išreiškią nuostabiai vidurinių amžių dvasią. Užtat jezuitai ir katlikybėn grįžę didikai turėjo progos paskleisti Lietuvoje baroką, duodami jo nuostabius šedevrus (Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Vilniuje, Pažaislio bažnyčia ir vienuolynas ir t.t.). Vilnius tapo baroko tikruoju centru (žr. "Aidai" Nr. 23, 1949). Barokas praplito po visą Lietuvą. Tai buvo triumfuojančios Bažnyčios akivaizdi išraiška, nes katalikybė Lietuvoje buvo laimėjusi.

Laimėtoja Ji išėjo iš audrų ir 19 amž. "maskoliaus" pastangos, kurios vienu ar kitu pavidalu ėjo iš rytų, jos nesugebėjo įvekti. Šiandien raudonasis "tvanas" užliejo mūsų tėvynės laukus. Jis primena aną "tvaną" iš 1655 m., kada lietuviai garsiai lietuviška giesme šaukėsi Dievo ir Šv. Kazimiero ir tvirtai tikėjo į savo laimėjimą. Dabar Bažnyčia kenčiantiesiems ir persekiojamiems yra tapusi vienintelių moraliniu prieglobsčiu. Tikėjimas palaiko jų jėgas ir tuo tikėjimą į lietuvių tautos ir Lietuvos ateitį.

ŠVENTO TĖVO LAIŠKAS XXI PASAULINIAM PAX ROMANA KONGRESUI

Mūsų mylimiems sūnums ir dukterims Pax Romana Pasauliniame Kongrese.

Su džiaugsmu ateiname pas jus, kurie, pirmininkaujant Utrechto kardinolui arkivyskupui, susirinkote garbingame Amsterdamo mieste į XXI pasaulinį Pax Romana kongresą. Pačioj pradžioj norėtume maldauti jums gausių šviesos ir stiprybės malonių jūsų iškilmingai pradėtam darbui.

Dabartyje jums kaip katalikams studentams ir akademikams tenka atsakomybė, kaip retai kad buvo istorijos eigoj; dėlto mes jus raginame, toj taikingoj kovoj už tiesos apgynimą ir paskleidimą, pagal apaštalo žodžius, "ištverti toj pačioj dvasioj, bendrai ir sutartinai kovoti už Gerosios Naujienos mokslą, nenusigąstant piktojo" (Fil. I,27-28.) Jeigu tam reikėtų kokio įrodymo, tai jau jūsų įvairių susirinkimų programa užtenkamai parodo, kad jūs neatsiribojat nė nuo problemų, kurios iškyla moderniniam galvojime, nė nuo ypatingų uždavinių, kurie duodasi išspręsti krikščioniškiems mintytojams. Priimkite šitam darbui mūsų linkėjimus; ir šitie linkėjimai jūsų bendrojo Tėvo tegul būna broliško ir vaisingo darbo laidas.

Su savo abiem vieningom tarptautinėm organizacijom jūs mūsų akyse esate ne tik simbolis įvairių mokslinių profesijų, kurios susijungia į dvasinio veiklumo visumą, bet ir garbingų tradicijų, charakteringų kiekvieno iš jūsų kraštui. Jau vien jūsų čia dalyvavimas liudija apie ištvermingas pastangas taip daugelio kunigų ir pasauliečių, kurie kiekviename mieste, kiekviename universitete sukūrė šituos katalikų akcijos būrius, kurių gyvastingumas sudaro sąlygą ir garantiją jūsų kongreso reikšmei. Sveikindami Pax Romana kongresą, Mes matome kartu ir Mūsų pusėje žygiuojant nesuskaitomą daugybę Mūsų sūnų, katalikų studentų ir akademikų iš viso pasaulio; kaip jums taip ir jiems visiems primename būtinumą šių dviejų uždavinių: būti atviriems mūsų gyvenamojo laiko mintijimui ir tarnauti Bažnyčiai.

Tad dalyvaukite visur pirmosiose eilėse tos dvasinės kovos toj valandoj, kai mokslas imasi kelti klausimus apie žmogų ir gamtą visai nauju mastu. Tikrai niekas neturi iliuzijų dėl tų pavojų, kurie šiandien grėsia žmogaus protui. toj begalinėj iškeltų problemų platybėj. O tačiau ar galėtų Bažnyčios sūnūs atsisakyti ieškojimo ir dvasinių pastangų kaip tik tokiu laiku, kai netvarkingas mokslo naudojimas ir netikras filosofinio relativizmo blizgėsys svyruojančiuose ir neramiuose protuose sukrečia pagrindiniausius dėsnius ir esmingiausias vertybes?

Priešingai, tegul jūsų įėjimas į šitos dvasinės kovos sceną parodo jūsų tvirtybę ir išmintį. Mokslinė pažanga kaip tokia neturėtų suklaidinti tų tikinčiųjų, kurie jai nori patys tarnauti ir kurie kiekvieną atradimą sveikina kaip Kūrėjo išminties ir didybės manifestcaiją. Bet susiduriant su klaidinančiom naujom sistemom, dvasinės kūrybos ateičiai daugiau negu bet kada reikalinga užsitikrinti sveikos filosofijos pagrindus ir įsitikinti tiesos nekintamumu. Kitu atveju žmogaus protas gali atsidurti tik neišeinamam kely, jeigu jis iškels save į aukščiausią dėsnį ir sykiu nepaisys Dievo kaip Viešpaties teisių.

Tegul jūsų pasirodymas šitoje dvasinės kovos scenoje pareiškia jūsų meilę ir vienybę. Be abejo, šiandieninio mokslo platumas reikalauja bendradarbiavimo, kurį, deja, dar tik techninėj fazėj sulaiko motyvai, visai svetimi tiesos išekojimui. Bet juo labiau, tokios svarbios žmonių problemos, iškylančios prieš mūsų kartas, šaukia visas teisias ir teisingas asmenybes bendras pastangas savitarpio susipratime. Visų kraštų studentai, visų profesijų katalikai akademikai, išplėskite savo tarpe ir aplink save tą vaisingą apsikeitimą idėjomis ir sustiprinkite santykius, kurie tarnauja taikai.

Katalikų, kurie dėl savo specailybės gabumų ir sąžiningo darbo naudojasi visų pagarba, toks veikimas iš tikrųjų jau yra tikras tarnavimas Bažnyčiai.

Bet šią tarnybą jūs dar geriau atliksit, kai savo patyrimu ir savo išsilavinimu profesijos ribose prisidėsit prie būtino krikščioniškos minties platinimo. Dabartniu laiku katalikų teologai turi laukti iš Mūsų sūnų, vistiek kas jie bebūtų, ar tyrinėtojai, ar inžinieriai, filosofai ar juristai, istorikai, sociolagai ar gydytojai, kad jie savo išmėgintu pasaulietišku mokslu paremtų ir papildytų jų veikimą. Tai yra jūsų kaip akademikų, esančių Bažnyčios globoj, ypatinga paskirtis.

Todėl jūs savo tarnybą atliksit žinodami savo atsakomybę, bet taip pat su atsidavusia širdimi ir atviru pasitikėjimu. Pamokymai ir nurodymai, kuriuos jums Bažnyčia duoda, išmintis, kurios ji kartais iš jūsų reikalauja, jūsų pastangoms reiškia neišsemiamą pasisekimo šaltinį, patikimą tikrumo garantiją, tvirtą tikrosios laisvės laidą. Mes linkime iš visos širdies, kad jūs atlikdami savo profesines pareigas kasdien geriau pažintumėt, su kokia pagarba ir dėmesiu motina Bažnyčia remia jūs pastangas šiais sunkiais laikais.

Šiomis sąlygomis jūs, krikščionys studentai ir akademikai, pagal savo seniausią paskyrimą dalyvausit atpirkimo darbe, tame pasauly, kuris šiandien prieš mūsų akis susikuria. Iš tikrųjų, ar dalyvavimas šitam išganymo darbe, kuriam jūs paskyrėt pagrindinę savo kongreso temą, nereikalauja iš jūsų, kad jūs mestumėtės į vidurį dvasinės mūsų laikų kovos, sekdami Kristaus pavyzdį, kuris į mus viskuo panašus, išskiriant nuodėmę? Ir ar jis taip pat nereikalauja, kad jūs būtumėt pilni Kirstaus išganomosios malonės, to Kristaus vienintėlio Išganytojo, kurio gyvenimą mums Bažnyčia perteikia?

Taigi, tęskit savo pastangas, įkvėpti tos pačios dvasios, gaivinami tos pačios vilties, tikri dėl pasitikėjimo, kurį jums rodo Bažnyčia ir jos vyriausia galva. Kaip Mūsų tėviško palankumo ir linkėjimų laidą, Mes iš visos širdies teikiame Savo apaštališką palaiminimą, daugybės malonių šaltinį jums ir jūsų darbams.

Pas. Pius pp. XII.

Vatikanas, 1950 m. rugp. 6 d.

Ada Karvelytė

MELDIMAS

Tarpe rožių — baltų orchidėjų,
Tavo veidą kančioje regiu —
Mano Kristau, aš vėl nusidėjau,
Vėl Tavęs atleidimo meldžiu...

Be Tavęs — mano dienos, kaip gėlės,
Miršta tyliai šėšėliuos juoduos —
Be Tavęs — didis skausmas ir vėliai
Apkabino mane ir namuos...

O ateiki, išgirski, paguoski,
Rauda sopuliu mano širdis —
Mano Dieve, mano Kristau, žieduose,
Be Tavęs — tik naktis, tik naktis...

NEIŠEIK

Neišeiki, pabūk, man kažko lyg graudu,
Taip viena, taip viena palikta čia visų —
Tarpe sienų klaikių, nebylių, keturių,
Aš kaip sapnas išnykti skubu...

Ak, nejaugi čionai taip toli nuo namų,
Taip toli nuo raudojimo girių žalių,
Taip toli nuo melsvų šibuoklėlių žiedų,
Čia viena pasilikt jau žadu...

Neišeik, dar pabūk, man kažko neramu,
Rodos aidą, girdžiu gintarinių bangų —
Rodos šaukia, vadina kažinkas vardu —
Neišeik—man kažko taip klaiku, taip klaiku...

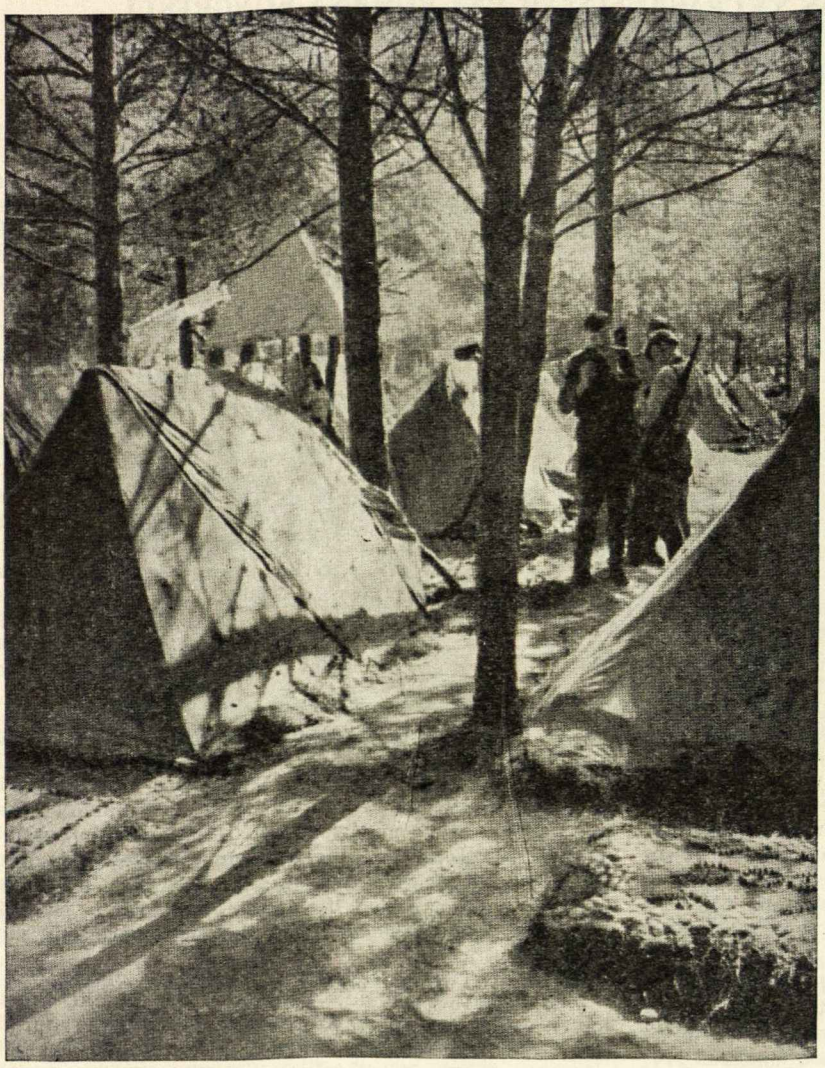

LIETUVOS KARIUOMENĖS STOVYKLOJE

V. Jonikas

VIENA ŽYGIO DAINA

Dar, dar kelios mynės
Ir nutilsit, kareivinės —
Už kalniuko ir smėlynės
Jau giria žalia!

Mūsų žygį smalsiai sekė
Lieknos liepos šilkašakės
Putinų raudonos kekės
Draugiškos mergelės akys
Tyra šviesele.

Dar , dar kelios mynės
Ir atgysit, kareivinės —
Suskambės vėl sutartinės
Jaunąja valia!

LIETUVOS KARIUOMENĖS ŠVENTĖS PROGA

STASYS RAŠTIKIS

Nepriklausomoje Lietuvoje per dvidešimt su viršum metų lapkričio 23-čioji diena būdavo minima, kaip Lietuvos kariuomenės šventė. Mat, tą dieną, t. y. 1918 m. lapkričio 23 d. Lietuvos sostinėje Vilniuje buvo išleistas pirmasis įsakymas atgimusios Lietuvos kariuomenei. Taigi, tai buvo oficiali mūsų kariuomenės pradžia.

Kovos už Lietuvos nepriklausomybę Lietuvos kariuomenė atliko labai svarbų uždavinį. Ji apgynė jaunos besikuriančios Lietuvos respublikos laisvę ir nugalėjo visus tada mūsų žemę puolusius priešus — rusų bolševikus, vokiečių bermontininkus ir lenkus. Kova buvo sunki. Ji pareikalavo daug kruvinų aukų. Ir tos aukos drąsiai buvo sudėtos ant Lietuvos laisvės aukuro. Apie pusantro tūkstančio geriausių mūsų karių, karininkų ir kareivių, paguldė savo galvas kruvinų kautynių laukuose; keli šimtai karių visai neteko sveikatos ir liko karo invalidais; keli tūkstančiai karių buvo sunkiai ar lengviau sužeisti. Kova buvo atkakli, sunki ir nelygi, bet tikslas buvo pasiektas: Lietuva liko laisva ir nepriklausoma valstybė. Kova buvo laimėta, nes visa tauta tada vieningai stojo savo laisvę ginti. Išoriniuose ir vidaus frontuose tada kovojo visi — jauni ir seni, vyrai ir moterys, inteligentai ir beraščiai, ūkininkai ir darbininkai, profesoriai ir studentai, mokytojai ir moksleiviai, politikai ir kariai, prityrę veteranai ir vos subrendę jaunuoliai, pasauliečiai ir dvasininkai, įvairių politinių įsitikinimų bei organizacijų atstovai. Žodžiu, visi. Tai buvo vieningas visos lietuvių tautos žygis už savo protėvių žemę, už savo tautos laisvę ir už savo valstybės nepriklausomybę. Tėvynės meilė, tautinė vienybė, pasiryžimas ir kovos dvasia padarė beveik stebuklą.

Kovoms už Lietuvos nepriklausomybę pasibaigus, vieni kariai grįžo į civilinį gyvenimą, dirbti tautos kūrybai ir pažangai, kiti liko ir toliau tarnauti savo karuomenėje.

Taikos metu Lietuvos kariuomenė buvo tartum skydas, kurio priedangoje galėjo labai gražiai pasireikšti visos tautos pažanga ir kūryba.

Bet ir pati kariuomenė taikos metu neilsėjosi ant laurų. Ji dirbo, ir labai sunkiai dirbo, besirengdama ateičiai. Ji pati mokėsi, modernėjo, ginklavosi fiziniais ir moraliniais ginklais. Per visą laiką per jos eiles perėjo apie 300.000 lietuvių vyrų, kurie buvo paruošti krašto ginybai, buvo sustiprinti kūniškai ir dvasiškai ir paruošti civiliniam gyvenimui, nes daugeliui tų vyrų kariuomenė davė naują specialybę ar amatą į rankas. Plačiai buvo išvystytas karių švietimo darbas. Paskiausiais nepriklausomybės laikais į kariuomenę atvykstančių naujokų tarpe dar būdavo iki 5-7% analfabetų, t. y. nemokančių nei skaityti nei rašyti. Iš kariuomenės išeidami į atsargą, visi šie vyrai jau nebuvo beraščiai. Nemažas skaičius moksleivių ir studentų gaudavo iš kariuomenės stipendijas ir galėdavo studijuoti aukštuosius mokslus Lietuvos ir užsienio universitetuose ir kitose aukštose mokyklose. Juk ne paslaptis, kad ir šiandien lietuvių tremtinių tarpe turime ir tokių gerų profesorių, garsių gydytojų ir kitų aukštos kvalifikacijos specialistų, kurie už įsigytą mokslą turi būti dėkingi Lietuvos kariuomenei.

Graži ir garbinga buvo Lietuvos kariuomenė.

LIETUVOS DRĄSUOLIO LIKIMAS

Lietuvos kariuomenės šventės proga "Ateities" skaitytojus norim supažindinti su vienu iš daugelio narsių Lietuvos karių—aviacijos kapitonu Romu Marcinkum, žymiu sportininku ir lakūnu. Šis kap. Marcinkaus laiškas yra paskutinis jo gyvenimo dokumentas.

Šį laišką atsiuntė S. P. iš Anglijos, kuri yra jo savininkė.

Redakcija.

— Aš sutikau kapitoną Romą Marcinkų Lietuvos Pasiuntinybėj Londone per Kalėdas 1941 m. Jis buvo neseniai atvykęs Anglijon ir džiaugėsi, kad esąs priimtas į Karališkąją Aviaciją. Daugiau mums neteko susitikti. Po kelių mėnesių narsios kovos jis buvo pašautas virš anglų kanalo, paimtas vokiečių belaisvėn ir patalpintas garsioj "Stalag Luft III." Vokiečių sušaudytas drauge su keliolika anglų karininkų už mėginimą pabėgti iš minėtos stovyklos. Laiškas paduotas išleidus įžangą ir pabaigą. **S. P.**

CAPTAIN R. MARCIKUS
R.A.F. station, Upavon
Officers' Men, Marlborough Wilts.
12N March, 1941

... Pirmiausia, tik užvakar grįžau iš šiaurės Anglijos, kur buvau apie porą savaičių prikomandiruotas prie kito aviacijos junginio. Dabar esu ir savame junginy, bet girdėti, kad mus visus žada perkelti kažkur kitur. — Juk čia, nors ir nematomai, eina didelis pasirengimas vokiečių rengiamai invazijai pasipriešinti. Kur mus pasiųs — nežinia. Ar daug mūsų iš naujos vietos grįš—taip pat nežinia. Geriau apie tai negalvoti.

... papasakojęs viską iš eilės apie save, tikrai atsakyčiau į visus Tamstą dominančius klausimus,

tad pradedu ...

Prancūzų karo vyriausybė (Ministre de l'Air) paprašė mūsų karo vyriausybės, kad pasiųstų jiems eskadrilę lietuvių - karo lakūnų. Kadangi mes turėjom glaudžius santykius su prancūzų karo aviacija ir visad pirkdavom pas juos savo karišKus lėktuvus, tai sunku buvo jiems atsisakyti. Todėl buvo surengta eskadrilė ir mane paskyrė tos ekspedicijos vadu. Išvažiavau pirmas. Jie turėjo atvažiuoti vėliau, nes kartu buvo neįmanoma važiuoti. Vykti reikėjo aplinkiniu keliu per Rygą-Stockholmą-Malmo"-Amsterdamą-Bruselles-Paris. Kiti pilotai atvykti negalėjo, nes vokečiai, turėdami puikią žvalgybą, tuoj apie mūsų pasiuntimą sužinojo ir parašė protesto notą. Tuo būdu pasilikau vienas. Tuomet prancūzai mane paprašė įstoti į savo aviaciją ir tuo būdu tapau prancūzų aviacijos karininku. Išskraidžiau ir koviausi fronte per visą karą naikintuvų ir bombonešių eskadrilėse. Daug kartų teko skraidyti ir bombarduoti Vokietiją. Gavau už narsumą akcijose ir už tris numušimus savo "Croix de la Guerre." Iš mano eskadrilės nušovė keturis pilotus. Likom septyniese ir kai atėjo paliaubos, mane išsiuntė į šiaurės Afriką. Mat, vokiečiai pareikalavo, kad jiems išduotų visus prieš juos kariavusius karius-svetimšalius, kurie jų buvo traktuojami, kaip ypatingi Hitlerio ir Nazi-režimo priešai.

Paskutinę minutę pavyko pasprukti lėktuvu iš Tarbes— tai 22 km. nuo visame pasauly garsios šventos vietos— "Lourde" — į Afriką. Nuskridau per Vidužemio jūrą į Oraną. Iš ten mane pasiuntė į Alger, paskui į Bizert, Blida, Rabat, Fez, Casablanca, Dacar. Žodžiu, visą Š. Afriką teko lėktuvu ir traukiniais apkeliauti. Tikėjausi kokiu nors būdu grįžti namo, nes buvau į Prancūziją atvykęs tik karo laikotarpiui. Tikėjaus... bet tuo tarpu liepos mėnesį bolševikai okupavo Pabaltį ir visos svajonės išsisklaidė, kaip pigūs cigarečių dūmai. Tuo tarpu nuo pirmos mano išvykimo dienos iki dabar neturėjau iš namų jokios žinutės ir, be abejo, tiesiog nebegalėjau ten pasilikti. Nebetvėriau! Juk Afrikoj man būnant net nežinojau, kaip tas Lietuvos užgrobimas įvyko. Mane prašė pasilikti, bet aš užsispyręs prašiau mane demobilizuoti, kad galėčiau vykti į Europą. Pagaliau, po 3-jų mėnesių laukimo mane demobilizavo, bet ir vėl bėda—vokiečiai uždėjo draudimą visiems svetimšaliams išvykti iš Š. Afrikos, jie žinojo, kad Afrikoj yra labai daug kaip svetimšalių, taip ir prancūzų pilotų, kurie setngiasi vykti į Angliją ir tęsti kovą prieš vokiečius. Žodžiu, reikėjo nelegaliu būdu — be "visa du sortir", pasprukti į Tanger — šiaurės Afrikos laisvąjį miestą. Buvo daug "nuotykių", kurių visų ir neišpasakosi. Patekęs į Tanger nuėjau pas anglų konsulą, kuris mane tuoj išsiuntė į Gibraltarą, o ten po trijų savaičių laukimo pirmu į Angliją vykstančiu laivu patekau į Liverpoolį, o vėliau — Londonan.

Pirmiausia, žinoma, nuvykom į mūsų Pasiuntinybę pas mūsų p. Ministerį, kurį pažinojau iš anksčiau asmeniškai. Susisiekti su Lietuva ir namiškiais, nežiūrint visų mano ir p. Ministerio pastangų, nepavyko. Kas liko man daryti? Galvojau — kadangi rusai yra mūsų priešai ir bičiuliaujasi su vokiečiais — kariausiu toliau prieš vokiečius. Ir štai aš anglų aviacijoje!

Paskyrė mane į naktinius naikintuvus — šiuo laiku pavojingiausią aviacijos rūšį. Bet pavojus man patinka,— jo visad savo gyvenime ieškojau ar tai skraidyme, ar tai sporte, ar tai asmeniškame gyvenime. Šiuo atžvilgiu esu patenkintas, bet ... man trūksta asmeniško gyvenimo šilumos ir jaukumo šitame "šaltų darganų ir tariamų korektiškumo" krašte, jaučiuos kaip tai vidujiniai visas sušalęs ir sustyręs...

Dėl savo darbo nedaug tegaliu pasakyti, nes laiškai kontroliuojami ir, be abejo, tai būtų lyg ir "Tarnybinės" paslapties išdavimas. Žinoma, tenka susitikti savo naktiniame patruliavime ir ore pasikauti su "jerry", bet iki šiol dar nepašoviau nė vieno, nes naktys iki šiol buvo tamsios, kad "nors akin durk". — Šmikštels" tau toks priešo lėktuvas prieš akis, o paskum ieškok adatos šiene. "Na, gal atėjus pavasariui bus geriau. Juk naktys jau dabar kur šviesesnės.

Nebevarginsiu Tamstos ilgiau savo ilgu laišku. Apie savo gyvenimą čia ir kt., jei leisite, parašysiu savo sekančiame laiške...

Daug nuoširdžių linkėjimų.

Tamstą tikrai gerbiąs, **Kapt. Marcinkus.**

Dėja, 1940 metais ją ištiko didžiausia tragedija. Rusų bolševikų raudonąjai armijai okupuojant Lietuvą, buvo susidariusios tokios sąlygos, kad mūsų kariuomenė negalėjo ginkluotai pasipriešinti Lietuvos nepriklausomybės priešui. Kaip tai įvyko, daugiau ar mažiau žinome. Tačiau, mieli "Ateities" skaitytojai ir bičiuliai, būkime teisingais teisėjais ir nekaltinkime kariuomenės ir karių už tai, už ką jie yra visai nekalti. Juk tada kariuomenė drausmingai įvykdė tai, ką tuometinė (1940 m. birželio mėn.) nepriklausomos Lietuvos politinė ir karinė vadovybės buvo įsakiusios. Kariuomenė Lietuvoje buvo ne kaž kokia atskira savarankiška ir nuo nieko nepriklausanti respublika, ne, ji buvo tik vienas iš daugelio paklusnių įrankių Lietuvos Respublikos Prezidento ir Lietuvos vyriausybės rankose. Netenka ginčytis, kad visuose krašto gynimo reikaluose svarbią rolę vaidino, ar bent turėjo vaidinti, ir pačios kariuomenės vyriausioji vadovybė. Tad būkime teisingi: jei norime kritikuoti, tai kritikuokime tuometinės Lietuvos politinę ir karinę vadovybes, kurioms tenka visa atsakomybė už padarytus sprendimus, bet ne tūkstančius nekaltų karininkų ir kareivių, nuo kurių tie sprendimai visiškai nepriklausė.

Tais pačiais 1940 metais Lietuvos kariuomenė buvo išformuota. Taigi, šiais metais sukanka jau visas dešimtmetis nuo anų tragiškų įvykių.

Stovėdami naujų pasaulinio masto įvykių išvakarėse ir minėdami šį liūdną mums dešimtmetį, ir Lietuvos kariuomenės įsteigimo 32 metų sukaktį, pagerbkime visas mūsų karių kruvinas aukas, sustiprinkime viltį į naują Lietuvos prisikėlimą ir, kankinamos bei žudomos savo tautos akivaizdoje, dar labiau pasiryžkime kovoti už tautos laisvę taip atkakliai ir vieningai, kaip 1919 metais mūsų tėvai ir daugelis mūsų pačių kovojo.

ŽIEDAS

JONĖ JONAITYTĖ

Jiedu susitiko eidami iš stoties. Jis atvažiavo aplankyti draugo ir paklausė jos kelio į stovyklą. Ji stebėjo jį besišypsantį ir laisvai, lyg jie būtų buvę seniai pažįstami, bekalbantį. Jis priminė jai jos tėvo ūky tarnavusį berną, toks stambus ir augštas buvo. Nenoromis jai prisiminė šis svetimas žmogus ir namus, kuriuose ji leisdavo žalias ir jaunas vasaras. Kai jis pasakojo apie literatūrą jai nesinorėjo tikėti. Jai rodėsi geriau jam tiktų pasakoti apie tai, kaip jis visą dieną kirsdavęs rugius, kaip vaikščiojęs iš talkos į talką ir pareidavo alum kvepėdamas.

— Ir toli tie jūsų namai, — paėmė iš jos rankos lagaminą ir pažvelgė į jos augštą kaktą, juodus plaukus ir augštoką liemenį.

— Mes pripratę ir mums netoli.

— Turbūt, ne viena vaikštote?

— Viena ar ne, kelias nuo to nepailgėja ir nepatrumpėja.

— Ne visada tas pats kelias yra vienodo ilgio ir ne visada tas pats svoris yra vienodo sunkumo.

— Juokinga.

— Nė trupučio. Tai yra tiesa ir kada nors apie tai aš jums papasakosiu.

— Niekada jūs man nepapasakosit, nes niekada mes nebesusitiksim.

— Kas žino?

Jie priėjo stovyklą. Jis grąžino jai, kaip jos suknelė mėlyną lagaminą ir nuėjo ieškoti pažįstamų. Grįžtelėjęs pamojavo jai ranka ir, rodos, matė, kaip ji šyptelėjo. Gal jam taip tik pasirodė, nes ji nebuvo nė atsigręžus. Jam pasidarė pikta ant šių adresų, kelionės ir dar ant kažko. Jis negalėjo sau atleisti, kad leido jai nueiti. Jis norėjo jai dar porą žodžių pasakyti. Jam pačiam pasidarė keista, kad ši pirmą kartą pamatytoji jam dabar parūpo. O ji dabar, gal susitiko savo mylimąjį ir bučiuojasi. Jis kvailys pyksta, o ji ten su juo. Ji grįžusi iš kelionės pasakoja savo įspūdžius, geria iš vienos stiklinės ir valgo vieną sviestainį. Niekai. Bet vistiek jis sustojo ir žiūrėjo atgal. Prie aukštų namų stovinėjo vyrai. Po smėlį žaidė vaikai ir lengvi mergyčių rūbeliai mirgėjo saulėje. Tie žmonės nei gyveno nei mirė. Jie laukė. Jie trunyja, nes jie priklauso nuo kitų ir netikrumas piauna juos. O ar jis pats gyvena? Jis rengėsi gyventi, iš paskutinių pinigų mokėsi, vaikščiojo apiplyšęs ir šiandie vėl toks pat. Šiandie jis, kaip medis, kuris nežino, kada grius, nes jam iš po šaknų išplovė bėgantis laikas, kaip vanduo, žemę. O gyventi norisi ir norisi rasti artimą, kuris tau patikėtų kai tu sakai, jog kartais geriau mirti, negu gyventi. Niekai, jis mostelėjo ranka ir skubiai pasibeldė į vienas duris, ant kurių kabojo kortelė su draugo pavarde.

Kitą dieną jis sutiko ją einančią dulkina liepų alėja. Norėjo praeiti pro šalį, nes neturėjo ką jai pasakyti. O pasakyti norėjosi. Ištarti ką nors ir nueiti.

— Galiu kartu eiti? — paklausė jis ir susigėdo. "Kaip kvaila", mąstė jis, negi atsakys kas nors, kad negalima.

— Einu parsivesti, sesers žaidžiančios pas upę.

— Eisim kartu.

— Ir jūs man papasakosit, kaip patinka pas mus. Esat svečias ir turite laiko.

— Mes visi svečiai čia privalą svečiuotis.

— Taip, — linktelėjo ji, ir nusilaužė smilgą, — mes gyvename, kaip našlaitė pas pamotę.

— O našlaitė išbėgs. Atjos princas ir išves į jos tikruosius namus.

— Tikėkim, lengviau gyventi.

Jiedu išėjo į lauką. Susėdo paplentėje negalvodami, ko jie čia atėjo. Jis papasakojo, kad mokėsi ir mokosi, kad myli kiekvieną vabalą ir žiedą, kad pas jį geriau auga

LIETUVIŲ LIAUDIES KŪRYBA

AD. GALDIKAS: LIETUVOS BAŽNYTKAIMIS

gėlės, negu pas jo šeimininkę ir, kad jam smagu sėdėti, kai aplink graži gamta ir gražūs žmonės.

— Juokinga, — pagalvojo ji, — gražūs žmonės. Nė vieno žmogaus aplink. Tik ji viena. Dažnai sakydavo kiti, kad ji graži, gal ir jis tą patį norėjo pasakyti.

— Papasakokit ką nors, — paprašė jis ir ji truputį nusiminus papasakojo, kad tik šiemet baigė gimnaziją ir nori studijuoti.

— Taip tu atvažiuosi į mūsų seną miestą ir būsi universiteto papuošalas.

Jai sunku buvo rasti žodį šiam jaunam ir nerangiam žmogui. Atėjo vakaras ant pievų užtiesdamas baltas staltieses. Jie parėjo krėsdami nuo smilgų rasą ir atsisveikinęs jis girdėjo besibarančią motiną už per ilgą negrįžimą. Jis turėjo išvažiuoti ir tai būtų geriausia, nors gal reikštų pabėgimą pačio nuo savęs. Dažnai pabaiga ateidavo greičiau negu pradžia.

Bet jis paliko dar vieną dieną ir paskui dar daugelį dienų. Jis pažino daug čia gyvenančių ir buvo savas. Kai jis sukdavo ją pakėlęs ant rankų, jai atrodė, jog pro jos akis lekia tėviškės sodas, ir svirtis, ir statinių tvora, lygiai, kaip tada, kai jos mažų dienų tekėjime supdavo ant rankų namiškiai.

— Aš sakiau, kad ne visi keliai vienodo ilgumo yra vienodai ilgi, ir ne visi vienodi svoriai yra vienodai sunkūs. Kelias, kai su tavimi einu, daug trumpesnis ir tu daug lengvesnė už naštą tokią, kuri man nepatinka.

Bet vieną kartą ji ant jo rankos pastebėjo žiedą. Auksinį. Vestuvinį. Ji stebėjo niekaip negalėdama atsiminti, ar buvo kada nors anksčiau mačiusi. O jis tą vakarą jai buvo geras. Jis daug kalbėjo ir juokėsi ir iš jos plaukų ištraukęs mažytę jazmino šakelę įsikišo sau į atlapą.

Ji mąstė, kad esanti kvaila, nes jam tiki. Tikriausia jis vedęs. Mažiausia bent susižiedavęs. O dabar jis čia jai geras ir artimas. Gal jis daug kam toks buvo. Ne, ji per gera ir per graži, kad kam nors tikėtų. Šiandien paskutinė diena. Ji nenori būti apvilta ir pabėgs, kol galima pabėgti. Juo ji labiau galvojo juo ji labiau pyko. Rodos, kažkas įlašino į jos kraują pykčio nuodų.

— Sudiev, einu namo. Ir jūs,—pasakė "jūs", — eikit. Daugiau mes niekada nebesusitiksim. Niekada. Ir užmirškit, kad taip buvo.

Jis nespėjo jai žodžio pasakyti. Liko vienas ir netikėjo.

— Kvaila, viskas kvaila... Kam ji kankina mane ir save? Rytoj juk vistiek susitiksim.

Bet kitą dieną jis išvažiavo, nes draugas baisiai norėjo, kad jis išvyktų.

Sunkiais žingsniais ėjo likimas. Užmiršimas nusėdo kaip dulkės šimtmečius. Bet kartais jis norėdavo ją sutikti. Aatsitiktinai išgirdo ją ištekant. Jis vėl nuvažiavo į tą pačią stovyklą. Niekas nekvietė jo į vestuves, ir jis su viengungiais pasigėrė gerokai prieš jos jungtuves. Jis aiškino prie stalo sėdintiems ir neklausantiems, kad šiandie ištekanti mergina jam priklauso. Jis pasakojo, nes buvo jam liūdna, ir jis nežinojo ar mažiau darėsi liūdna geriant ar pasakojant.

— Aš niekada jos neturėsiu, o aš ją tebemyliu. To niekas negali man uždrausti. Aš išeisiu vakarais ir skaitysiu žvaigždes krintant. Tekėjo mėnulis, teka vynas, tik mūsų laimė nepatekės. Ji bėgs nuo manęs, kaip pelkių ugnelė ir mes niekada nesusitiksim.

—Tas visai jau girtas, velniai žino ką paisto, — pastebėjo kažkuris iš geriančių kartu.

— Aš visai ne girts, bet aš kvailys, todėl, kad šiandien ji išteka. Ir kodėl ji pabėgo? Tikrai? Juk aš nieko nebuvau jai padaręs. O aš niekada apie tai nepagalvojau. Taip, reikia paklausi, kodėl ji pabėgo? — ir jis apsidžiaugė nusitvėręs šios minties. — Kodėl man nenueiti į vestuves ir paklausti. Juk klausti galima. Taip nueisiu ir pasakysiu: "Kodėl tu išteki? Kodėl tu nubėgai aną vakarą, o aš tavęs laukiau ir ilgėjaus?

Jis išėjo sunkus, kaip metai, ir kai jis lipo iš pirmo aukšto žemyn, kaimynai manė, kad kažkas laiptais neša baisiai sunkią naštą. Jis nešėsi vieną mintį: paklausti ją, kodėl ji tada pasakė nebenorinti daugiau susitikti? Jis girdėjo svečius dainuojant apie pragertą žirgelį. Jį sutiko prie durų vienas senas pažįstamas ir jis užmiršo, ko čia buvo atėjęs. Vėliau jis išvydo ją truputį pasikeitusią, negu buvo matęs pavasarį. Jaunasis svetimas ir nepažįstamas sėdėjo šalia jos. Jis ilgai spaudė jos ranką ir jaunasis beveik pradėjo pykti. O ji žiūrėjo nustebusi į ji ir nebuvo nei liūdna nei linksma.

MES TURIME IŠLIKTI LIETUVIAIS

PRANAS NAUJOKAITIS

(Tęsinys iš "Ateities" 7 nr.)

Lietuvybės tvirtove šeima yra tik tuomet, kai ten saugojama tai, kas iš savo krašto yra atsivežta: švenčiamos tradicinės lietuviškos šventės, skaitoma lietuviškos knygos ir laikraščiai, gyvai domimasi visa lietuviška kultūra. Kai atitrūkstama nuo tų visų dalykų, tada ir šeima jau nebegali atlaikyti tų visų įtakų, kurios ateina iš mokyklos, gatvės, kitataučių draugų ir t.t.

Jeigu net lietuviška šeima ne visada gali išlikti lietuvybės tvirtove, tai bebrėstančiam jaunimui, jau bežengiančiam į savarankišką gyvenimą, gręsia tikrai didelis pavojus sukurti mišrią šeimą. Šiuo atveju lietuvis būva, paprastai, savo tautai žuvęs. Teko susidurti su seniau čia atvykusiais lietuviais, kurių antrasis šeimos narys yra kitatautis. Vaikai tuomet tikrai yra nelietuviai, net žodžio nemoką lietuviškai. Ir keisčiausia, kai teko matyti pusiau lenkiškoj šeimoj lenkišką kalendorių, lenkiškų laikraščių, tas pat pastebėta ir pusiau itališkoj šeimoj, bet lietuviškų laikraščių ir kalendorių ten nebuvo. Argi lietuviai jau toki nuolaidūs svetimiesiems? Tai jau tokia tiesa: **iš mišrių šeimų lietuvybei tik grynas nuostolis.**

Sakoma, kad meilė nežino nei tautų, nei luomų sienų. Gal psichologiškai ir yra taip. Bet žmogaus protas ir valia ir čia dažnai turi lemiamos reikšmės. Dažnai gatvėje sutinku vieną lietuvį studentą einantį su gražios išvaizdos ispane mergaite. Jie kalbasi angliškai. Jų širdies interesai artimi. Gal jų artimi santykiai dar iširs, bet esmėje meilė veda į šeimos gyvenimą. O tada šitas jaunuolis jau lietuvių tautai žuvęs.

Jaunime, rimtai pagalvok, ar tamsiaakių kitataučių žvilgsnis svarbesnis už tautos reikalus? Ar nėra tokių pat žavių lietuvaičių, o lietuvaitės ar nerandate įdomių lietuvių?

Santykiuose su kitataučiais mums dažnai pritrūksta sveikos **savigarbos.** Tiesa, lietuviai jau nesigėdina savo vardo, bet vis dėlto permažai jį brangina. Vienos italės pavyzdžius, kaip reikia didžiuotis savo tauta, gali būti ir mums pamokymas. Toji studentė, lankanti angliską aukštąją mokyklą, puikiai kalba itališkai. Paklausta, kaip ji taip gražiai išmoko itališkai, būdama čia gimusi ir užaugusi, su pasididžiavimu atsakė: "Aš esu italė, aš turiu savo kalbą mokėti."

Savigarbos jausmas turi turėti ir gilesnį pagrindą. Savo garbingos tolimesnės ir netolimos **praeities ir dabarties pažinimas,** savo krašto kultūrinės, ekonominės ir socialinės pažangos žinojimas, savo krašto gražiųjų ir įdomiųjų vietų pažinimas — yra tie šaltiniai, kurie kelia pasididžiavimą savąja tauta. "Tu didvyrių žemė" — šie himno žodžiai yra ne tik gražus sakinys. Tai yra realybė, patvirtinta ir praeityje, ir dabartyje. Mūsų tautos sunkus kelias yra pilnas didvyriškų darbų. Kančioje subrendo mūsų tautos charakteris ir prasiskleidė jos kūrybinis genijus. Tai yra tikrai verti pasididžiavimo dalykai.

Bet pagrindinis dalykas, apsaugojąs išsisklaidžiusius tautiečius nuo svetimųjų įtakų, yra **gilus ir efektyvus savos kultūros išgyvenimas.** Mūsų literatūros kūryba, mūsų dainos, mūsų muzika, tautiniai šokiai, žaidimai, mūsų tautodailė, mūsų menas, mūsų teatro vaidyba, mūsų mokslininiai laimėjimai — tai yra neišsekančios versmės tikros tautinės gyvybės, pulsuojančios gyvu krauju ir savaimingumu.

Efektyvus savos kultūros išgyvenimas tremtyje nėra lengvas dalykas. Kaip mes esame be namų, taip pat esame ir be savo kultūros židinių. Teturime tik trupinius, vieno kito tautiečio lagamine išsaugotus ar laimingu būdu dar laisvės laikais į užjūrius atklydusius ir vienoje ar kitoje vietoje prisiglaudusius. Pavienios pastangos čia ne visada nugalės visas kliūtis. Reikia **organizuotos lietuviškos bendruomenės** paramos: reikia lietuviškos kultūros centro, reikia kiekvienoje koolnijoje visos eilės kultūrinių institucijų, kurios padėtų ir pagelbėtų jaunimui į **lietuviškos kultūros kūrybą įsilieti.**

Įsiliejimas į savos kultūros kūrybą yra ne tik tautos potencialo pratęsimas, bet ir pagrindinis veiksnys tautinei individualybei išlaikyti.

Pagaliau nepilna būtų lietuvybė, jei nebūtų tinkamai įvertintas ir religinis momentas. Lietuva yra kryžių ir rūpintojėlių žemė, Marijos žemė. Visas lietuvio gyvenimas per ilgus amžius buvo ir tebėra tampriais ryšiais surištas su antgamtinio gyvenimo ilgesiu, net mistiniu santykiavimu su Dievybe. Lietuvių kultūra pačiuose giliausiuose savo pagrinduose yra tikrai krikščioniška, idealistinė. Taigi ir svetimose žemėse šis labai svarbus ir esminis lietuvybės aspektas turi būti išsaugotas ir net persunkti visą lietuviškąjį veikimą ir gyvenimą.

Konkrėtūs uždaviniai

Trumpai suglaudus, momento rikalavimai yra šie:

Jaunime, tau gresia du pavojai: **sumiesčionėjimas ir praradimas tautinės individualybės.** Tuodu pavojai eina greta vienas kito ir vienas antrą remia ir papildo. Sumiesčionėjimas ir pavirtimas miniažmogiu yra pirmasis žingsnis į tautinio atsparumo praradimą. Lietuvybės išlaikymas yra daugiau turinio, o ne formos dalykas. Kai mūsų dvasią pajėgia užvaldyti plokščia miesčioniškoji "kultūra", apie kurią jau buvo anksčiau kalbėta, mes pamėgstame kasdieninio gyvenimo patogumus, tenkinamės tuo, kuo gyvena paprastaos Amerikos miesčionis. Tada mūsų vidaus pasaulis darosi tuščias, be turinio, mes jau nepajėgiame būti kūrybiški.

Jaunime, tikroji Amerikos kultūra mums nepavojinga. Ji praturtina dvasią, ji yra didžioji žmonijos vertybė. Jos reikia siekti, o nuo sumiesčionėjimo visomis pastangomis bėgti. Gyvenamojo momento šūkis turi būti: **daugiau mokslo, daugiau gilių studijų, daugiau dvasios turtų!** Jokios kliūtys nuo mokslo ir studijų neturi jaunimo sulaikyti!

Lietuviškoji bendruomenė dar nėra pakankamai susiformavusi ir pajėgi sudaryti sąlygas, kad jaunimas jau galėtų pilnai gyventi tautos gyvenimu, tačiau lietuviškos kultūros židinių ir židinėlių pilna visose mūsų kolonijose. Jaunimo šventa pareiga tuose židinėliuose **aktyviai reikštis.**

Jaunime, tavęs laukia ateitininkų, vyčių, lietuvių skautų organizacijos, tavęs laukia lietuviški chorai, šokių ir dainų ansambliai, mėgėjų teatrai, lietuviškos sporto organizacijos. Jei kur kolonijose trūksta vyresniųjų iniciatyvos, jaunime, tavo pareiga tą iniciatyvą parodyti. Tie, dabar dar nežymūs, lietuviško gyvenimo židinėliai turi virsti tikromis lietuvybės tvirtovėmis. Jaunimas aktyviai juose dalyvaudamas, pats išeis lietuviško gyvenimo mokyklą, praturtins savo dvasią, suras priemonių apsisaugoti nuo plokščio mieščioniškumo ir nutautimo pavojų. Tie tautiniai kultūrinio veikimo židinėliai tokiu būdu stiprės ir galės tapti tautinės kūrybos veiksniais. O tautos gyvenimas ir reiškiasi kūrybiniu pajėgumu.

Gyvenamo momento reikalavimai labai dideli. Tauta gyvena tokį įtemptos kovos momentą, kada statomas klausimas: mirti ar išlikti. Mes žinome tik vieną atsakymą: išlikti! Visada atsiminkime, kad Apvaizdos valia esame šiame laisvės krašte atsidūrę dideliems uždaviniams. Veltui parleistas laikas saviems patogumams ir malonumams yra saistomas atsakomybės prieš istorijos teismą. Jaunimo sieloje neturi būti vietos apatijai ir neryžtingumui. Jeigu jau tie, kuriems amžiaus našta palenkė pečius, o žilas plaukas galvas, šiuo kovos momentu nenuleidžia rankų, tai į tavo, jaunime, rankas yra sudėta visa mūsų tautos ateitis. Partizanų kraujas ir Sibiro sniegynuose išbarstyti tautiečių kaulai mus laisvuosius šimteriopai įpareigoja.

Pasiryžkim ir pasitikėkim savimi, o tikrai pajudinsim žemę mirštančiai lietuvybei Amerikoje atgaivinti, nes

Jei pasišventė jaunystė,
Kas pasauly gal išdrįsti
Jos mėgint jėgų!

O. B. Audronė

TU LYDI

Aš tikiu — tu lydi mano kelią
Ir malda ir viltim ir skausmu—
Ištuštėjusioj tavo pirkelėj
Neramu, neramu.

Aš tikiu — tu lydi mano žingsnius,
Tu lydi kasdeinine malda
Ir jei vieną į šalį numinsiu —
Sielvartausi, liudėsi tada.

Ir todėl mano pėdos teklauso
Tavo žodžių tyliųjų, gerų,
Mano motina, motin geriausia —
O nekartą save aš baru.

Aš tikiu — tu lydi mano buitį,
O nežinom — kur aš, nei kur tu —
Gi tau džiaugsmą norėjau suburti
Prie mūs ežero žalio krantų.

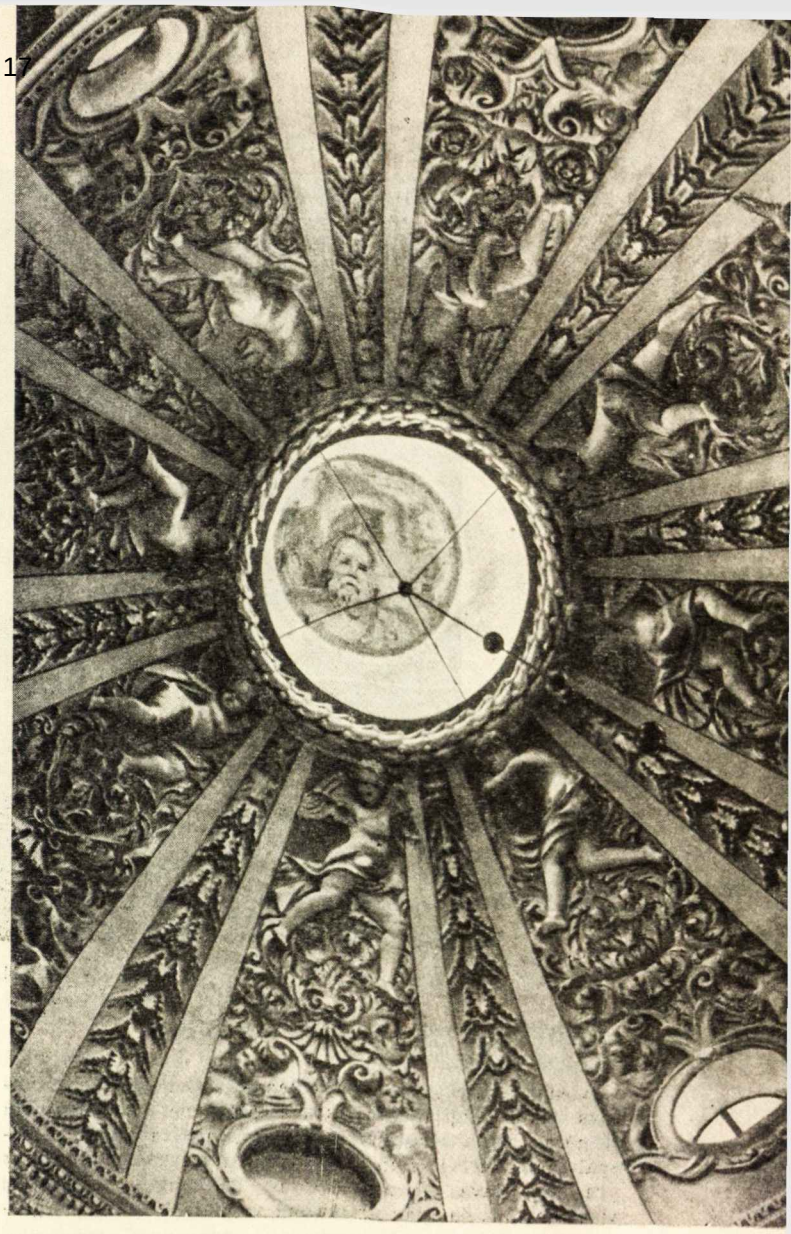

ŠV. PETRO IR POVILO BAŽNYČIOS VILNIUJE SKLIAUTŲ FRAGMENTAS

PADALINTAS KRISTUS

TOMAS ŽIŪRAITIS, O. P.

Niekada gyvenimas nėra ramus. Kartais jis labai audringas, kaip įsisiūbavę vandenynai, kaip apvilta širdis... Audros, žinome, silpnuosius nežinion nubloškia ir sunaikina; stipriuosius — stiprina ir užgrūdina. Panašiai yra su organizacijomis. Vienos jų yra trumpalaikės, bereikšmės; kitos — pastovios, nepakeičiamos: Pastarajai organizacijų savybei priklauso ateitininkija. Ji jau 40 metų audrų neboja, nes Kristaus kryžius ant jos vėliavos, o gyvenime — Jo idealai. Ateitininkija pašaukta tragišką dabartį ir tuo pačiu ateitį gelbėti, pirmiausia kreipiant dėmesį į mišriąsias santuokas — jos yra dažniausiai pavojingos sau, religijai ir tautiškumui.

Mišrioji santuoka čia suprantama plačiausia prasme: religine ir tautine. Ji gali būti mišri grynai religiniu, tautiniu ir religiniai tautiniu atžvilgiu. Kiekveinu atveju tokia santuoka bus pavojus pilnam, harmoningam gyvenimui.

Mišrioji santuoka — pavojus tautai. Kiekvienas žmogus priklauso tam tikrai tautai arba jos grupei svetimojoj. Gal jis jau seniai išklydęs iš savo krašto, tautinės bendruomenės, tačiau savo tautinių bruožų jis iš prigimties neišbrauks. Kaip kūdikis negali pasirinkti sau tėvų, gimdytojų, taip žmogus nepasirinks sau tautos—joje jis gimsta. Tai Dievo ir pačios prigimties įstatymas, kurio niekas iš mūsų nepakeis. Paveldėjimas iš savo tautos ar tėvų yra bent pasąmonėje gyvas. Skirtingų tautybių vedusieji tą labiausiai jaučia, nes čia susitinka du individai, du charakteriai nesuardomam, harmoningam gyvenimui, abipusei laimei. Gali jie ir gražiai sugyventi — imu patį laimingiausią atveją — bet tautiniu klausimu jie bus skirtingi, o gal net ir priešingi vienas kitam. Gali jie vienas kito tautą, jos istoriją tiesiog gerbti, žavėtis, bet kas neįgimta — neįsijaus. Tas natūralu, suprantama, bet pilnas į vienas kitą įsijautimas, darnumas neįmanomas. Nė vienas dėl to nekaltas, bet kiekvienas jų sielos gelmėse jausis vienišas, nesuprastas. Vienuma, jei nėra produktingai panaudota, — viskam pavojinga...

Mišrioji santuoka — pavojus tautai ir religijai. Tautiniu atžvilgiu mišrioji santuoka yra pavojinga asmeninei šeimos laimei ir tautai. Religiniai skrtumai šeimoje —dar pavojingesni, tiek religiniu, tiek tautiniu atžvlgiu. Čia prisiminsime tik laimingiausius pavyzdžus.

Kiekviena religija, kaip ir pats gyvenimas, turi savo tautos tradicijas, charakterį ir atspalvį. Kiekviename, sakysim, katalikiškame krašte bus garbinamas tas pats Dievas, laikomas tos pačios šv. Mišios, bus tie patys sakramentai, bet antraeilės Dievo kulto ceremonijos bus charakteringos tam ar kitam kraštui, net kontinentui. Tegu abu vedusieji tos pačios religijos, bet jei jų vienas svetimtautis ir ne savo krašto bažnyčioje melsis, jis jausis kiek nejaukiai. Vis dažniau pagalvos: tėviškėje kitaip būdavo, tenai giesmės, papročiai buvo daug gražesni, mielesni... Ir čia jų tautinis skirtumas toje pačioje bažnyčioje, prie to paties Dievo neleis pilnai į vienas kitą įsijausti. Kągi bekalbėti, kada jei ne tik tautiniu, bet ir religiniu atžvilgiu yra skirtingi?... Tada vedusieji dar labiau daro-

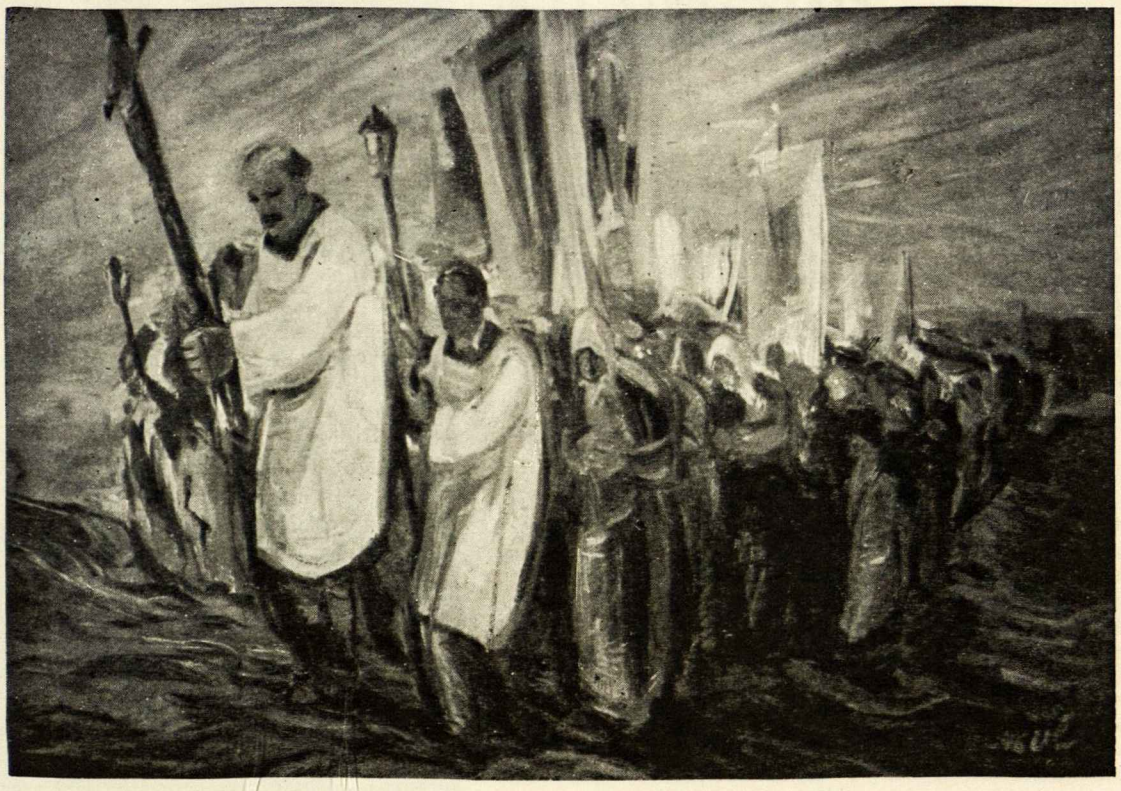

DAIL. L. VILIMAS: PROCESIJA LIETUVOJE

si vienas kitam svetimi. Atsimenat, kad ne tik tautiškumas teikia religijai tam tikrą atspalvį, bet ir religija, jei ji nėra tobula Kristaus atstovė, savaip tautiškumą nuspalvina ir net iškreipia. Sakysim, mūsų mielas tautietis yra provoslavas ar protestantas. Tų religijų išpažinėjas visuomet bus daugiau ar mažiau veikiamas slaviškos, germaniškos įtakos.

Religiniai vedusiųjų skirtumai kenkia tautiniam sąmoningumui, bet daugiausiai pačiai šeimai, kuri yra kiekvienos tautos gyvybė. Kenkia pačiai religijai ir tautai, nes tokioje šeimoje Kristus yra padalintas, religija ir šeimos laimė rimtame pavojuje. Kalbu čia apie pavojų tikrosios religijos, kuri niekeno nuo Kristaus ir apaštalų laikų neiškreipta, kuri buvo ir yra kankinių krauju nuolat gaivinama — katalikų religija. Ji, kaip pats Kristus, yra visoms tautoms visuotina, bepartyvi, būtina išganymui. Toji religija svarbiausia yra mišrioj santuokoj pavojuje, tenai ji suskaldyta, tenai padalintas Kristus.

Būtų labai klaidinga nuomonė, kad tik mišrioje santuokoje pilna pavojų, jų turi kiekviena šeima. Kalbame apie religinį šeimos pavojų iš esmės. Grynai katalikiškoji santuoka pati savyje, savo užuomazgoje jokio pavojaus tikrajai religijai neturi. Ji turi visą tai, kas palaimintai šeimai reikalinga. Ar ji tai panaudos — kitas klausimas. Tuo tarpu mišrioji santuoka pati savyje nešioja skilimo pradą. Ar tas pavojus virs šeimos skaldymu, religijos paniekinmu — irgi kitas klausimas. Yra laimingų atvejų mišrioj santuokoj ir labai nelaimingų — nemišrioj. Todėl Bažnyčia laimina mišrias moterystes, bet su tam tikromis sąlygomis. Kodėl taip, paaiškės iš keletos pavyzdžių.

Pirmiausia, mišrioji santuoka yra nelygiateisė katalikiškosios pusės atžvilgiu. Nekatalikas, jei tik panorės, galės atsiskirti ir galės vėl tuoktis savo bažnyčioje. Kadangi moterystė buvo tikra, tas nebus leista padaryti katalikiškajai pusei. "Ką Dievas sujungė — žmogus teneišskiria" — nekatalikai ir čia nesilaiko esminių Kristaus mokslo dėsnių. Tuo atveju nėra ir negali būti lygybės, bet pavojų ir nelygybės labai daug.

Nekatalikui dažniausiai visos krikščioniškos (nors viena kitai prieštarauja) religijos geros. Ta klaidinga nuomonė gali palengva persiduoti katalikiškajai pusei. Tada ji bus netaip blaivi savo religijai, stengsis, dėl meilės ar kitų priežasčių, būti "bepartyvi, ne fanatikė" ir palengva vystysis religinis indeferentizmas, ges šeimoje tikrasis Kristus, nes Jis tenai ne tik padalintas, bet gal ir pamirštas.

Mišrios santuokos vaikai yra nuskriausti, nors tėvai būtų, kaip žmonės, pavyzdingiausi. Abiejų tėvų pareiga vaikus auklėti. Abiejų tėvų religinis auklėjimas yra būtinas vaikams. To niekada nerasime religiniai mišrioje šeimoje. Ir tokioje šeimoje gali būti vaikai vieno šeimos nario gražiai katalikiškai auklėjami, bet vaikui to nepakanka. Jis visuomet jaus savyje ir tėvuose nedarnumą, kuris vaikui, ypačiai brendimo amžiuje, gali būti labai žalingas. Vaikui gal ilgą laiką nebus aišku, kuris tėvelių geresnis, kurio religija geresnė — ar vistiek į ką betikėtum. Vaikas mato tėvelius tik prie stalo ar namuose kartu, bet niekada bažnyčioje. Jei kūdikis kurį labiau myli, tai pagalvos, kad to religija geresnė kurio laikosi jo labiau mylimas tėvelis arba labiau mylima mamytė. Taip jauna siela ir blaškosi, kas neretai ir į nervus vaikui atsiliepia. Pagaliau.... Tėvelių nė vieno jau nėra. Juos šaltas kapas priglaudė... Vienas tėvelių vienose kapinėse, kitas — kitose. Begalo bus paaugusiam vaikui skaudu, kada tėveliai ir čia bendros vietelės neturi.

Taigi religiniai skirtinga šeima, nors ir pavyzdingiausia būtų, yra padalinta moterystės pradžioje, gyvenime, šeimos auklėjime ir kapuose. Tai laimingiausi mišrių vedybų atvejai, kas yra retenybė. Dažniausiai būna religinių trukdymų ir nesusipratimų, kurių būtų išvengta, jei būtų prieš vedybas daugiau ir rimčiau pagalvata. Kol bus gyvenime žmonių, tol bus ir klaidų. Tačiau kol esame žmonės — laikas tomis klaidomis susirūpinti. Matom, kad pirmiausia pasaulis nuo gerų arba nuo blogų šeimų įgauna savo galutiną kryptį. Šių dienų pasaulis pasinešęs bedugnės ir atominio susinaikinimo link. Kas pasaulį išgelbės? Gingiai? Taip — jie reikalingi. Bet galutina pergalė ten kur Kristaus dvasia pilna ir nepadalinta. Pasaulį krikščioniškas gyvenimas išgelbės. To gyvenimo pradžia ir pagrindas yra šeima. Todėl "Visa atnaujinti Kristuje" idėja pirmiausia į šeimas turėtų būt nukreipta. Tada nurims dabarties audros, nušvis ateitis, kada šeimos bus tikrai krikščioniškos, kada nepadalintas, bet visas Kristus bus šeimos gyvenimo centre.

MŪSŲ GIMTOJI KALBA

LIETUVIŲ KALBOS VADOVUI PASIRODŽIUS

L. DAMBRIŪNAS

Daug kas be abejo yra jau matęs šį rudenį pasirodžiusį **Lietuvių Kalbos Vadovą.** Tai gana stora, 600 psl. knyga. Kaip jau pats jos pavadinimas sako, ji skiriama ne grynai mokslo, bet praktikos reikalui. Kas sudaro jos turinį? Pagrindinės jos dalys yra dvi — teorinė dalis, rašybos, skyrybos bei tarties taisyklės, ir žodynas. Nors pirmojoj daly yra paliečiami ir kai kurie kiti klausimai, pvz. bendrinės kalbos susidarymas, kai kurie gramatikos dalykai, bet svarbiausias dalykas toje dalyje be abejo yra tik rašybos bei tarties taisyklės.

Rašybos taisyklės sako, kaip turime taisyklingai rašyti, o tarties taisyklės, kaip turime taisyklingai tarti, kirčiuoti, t. y. kalbėti. Tačiau ir žinant gerai taisykles, ne visada yra aišku, kaip kai kurie atskiri žodžiai turi būti rašomi ar tariami. Čia ateina pagelbon žodynas, kuris apima apie 20.000 žodžių. Jame labai greitai galime patikrinti, kaip tas ar kitas žodis turi būti rašomas. Tokio didumo rašybos vadovo su žodynu iš viso dar neturėjome net ir Nepriklausomoje Lietuvoje. Dėl to turime būti labai dėkingi jo autoriams, prof. Pr. Skardžiui, St. Barzdukui ir J. M. Laurinaičiui, kad tokį vadovą sunkiomis tremties sąlygomis įstengė paruošti.

Šis rašybos vadovas skiriasi nuo iki šiol vartotų ir tebevartojamų rašybos vadovėlių Lietuvoje ir čia Amerikoje. Kai kurie žodžiai jame rašomi kitaip, negu buvo iki šiol rašomi. Gali kilti klausimas, ar ligšiolinė rašyba buvo bloga, kad ji dabar taisoma ne iš pagrindų, bet tik vienas kitas jos dalykėlis. **Vadovas** stengiasi suvienodinti rašymą kai kurių žodžių, kurie dar prieš Vadovo pasirodymą buvo rašomi nevienodai.

Bet, žinoma, gali būt žmonių, kuriems ir tie palyginti maži rašybos pakeitimai nevisai patiks. Jie gali laikytis senosios rašybos. Čia mat mes neturime tokios įstaigos, kuri galėtų įsakyti laikytis tokios ar kitokios rašybos. Nesant tokios įstaigos, belieka vienas kelias eiti prie visiškai vienodos visų vartojamos rašybos — tai susitarimo keliu. Reikia tiesiog susitarti, kaip vienas ar kitas dalykas turi būti rašomas, kuris iki šiol buvo arba nevienodai, arba nevisai gerai rašomas. Būtų buvę, žinoma, geriau, kad visų, kuriems daugiau ar mažiau rašybos dalykai rūpi, būtų susitarta prieš Vadovo išleidimą. Bet tas susitarimas nėra negalimas ir dabar.

Kurie tad rašybos dalykai Vadove nauji? Suminėsiu svarbesnius. Pirmiausia žodžiai **aukštas, rūgštus, baikštus** ir kai kurie kiti rašomi su **g** (augštas, rūgštus, baigštus, bet nes su **k,** kaip iki šiol, kadangi paskutiniaiais laikais daug kas rašė ir su **g,** žiūrėdamas žodžių kilmės. Mat yra gana aišku, kad **augštas** yra kilęs iš **augti,** (plg. dar **auga, augimas**), kur matome garsą g, **rūgštus** iš rūgti (**rūgo, rūgimas**), o **baigštus** gimininigas su **baugus, baugštus.**

Yra vėl eilė žodžių, kur iki šiol vienų buvo rašoma su jotu, kitų be joto, pvz. **piauti, spiauti, biaurus, ieškoti iešmas, Ieva** ir kt. Kadangi vis daugiau buvo linkstama rašyti su jotu, tai Vadovas irgi rašo su jotu, vadinas, **pjauti, spjauti, bjaurus, jieškoti, jiešmas, Jieva.**

Trečias naujas dalykas tai kai kurių žodžių rašymas kartu, kurie iki šiol buvo rašomi skyrium, pvz. **turbūt, galbūt, betkas, betkoks, betkada, kaikas, kaikuris, kažinkas, pergeras, perdaug, neperdaug** ir kt. Nors iki šiol niekas beveik nerašė šių žodžių kartu, išskyrus **turbūt, galbūt, žutbūt,** bet kai kurie rašybininkai manė, kad būtų geriau juos rašyti kartu. Vadovas tuo keliu ir nuėjo.

Taip pat kai kurie svetimi žodžiai rašomi tiksliau, negu iki šiol, pvz. **bankrotuoti,** šalia **bankrotas** (ne senoviškai **bankrutuoti**), **abstrakuoti** (ne — guoti), **husaras, humoras, klaunas, kaubojas** (—jus), ne **gusaras, jumoras, klounas, koubojus** ir kt.

Su šiomis naujovėmis, atrodo, apsiprasti nebūtų sunku. Jų įvedimas yra gana pagrįstas. Bet yra naujų dalykų, kuriems bus sunkiau prigyti.

Iš tokių paminėtinas pirmiausia joto nerašymas tokiuose žodžiuose, kaip **marijonas, zakristijonas, batalijonas, milijonas, Julijonas, Marijona** ir kt. Iki šiol jotas nebuvo rašomas tik tarptautinėse svetimybėse, kaip **biologija** (ne **bijologija**), **sociologija, radiofonas** ir kt., bet anksčiau minėtuose žodžiuose jotas buvo rašomas, kadangi jis ten yra aiškiai tariamas.

Antras dalykas tai rašymas kieto **l** žodžiuose, kaip **popularus, popularinti, regularus, reguluoti** ir **reguliuoti, relatyvus, relacija, kapilaras, malarija, celulozė** ir kt. Iki šiol čia buvo rašoma su minkštu **l,** pvz. **populiarus, reguliarus** ir kt.

Pavėluota, atrodo, reforma ir kai kurių tikrinių svetimybių rašyme. Iki šiol rašėme **Bekonas, Kembridžas, Grinvičas, Kvebekas, Dikensas.** Dabar Vadovas siūlo rašyti Beiknas, Keimbridžas, Grinidžas, Kvibekas, Dikinzas. Būtų geriau, kad šių ir panašių tikrinių svetimybių rašybos nebekaitaliotume.

Tokios yra svarbesnės rašybinės Vadovo naujovės, dėl kurių įgyvendinimo ar negyvendinimo reikės dar susitarti.

Paulius Stelingis

PRABĖGUSIŲ DIENŲ ILGESYS

Kaip tie laivai nuplauks brangiosios dienos
Ir sielininkai upėm nudainuos.
Prabėgs pavasaris. Nukris nuo vyšnios žiedas.
Ir ašara graudi... Jau bus ruduo.

O ką tada aš, žeme, tau dainuosiu?
Kaip vieškelius įžvelgsiu be žvaigždžių?
Ir jei širdis pails, kam pasiguosiu?!
Nėra pavasario, nėra žiedų.

Ir lauksiu jūsų per dienas sugrįžtant.
Sugrįš ir sielininkai, ir laivai.
Tik jūs jau niekad, niekad nesugrįšit.
Prabėgo vasara. Nubiro jau žiedai.

LIETUVOS NACIONALINĖ M[illegible]DO BIBLIOTEKA

Mūsų JAUNIESIEMS

El. Miniataitė

RUDENS BELAUKIANT

Tarp užmiegančių gėlių vakare
Taip gera paslapčia
Ilgėtis ir svajot.

Vėjelis lengvas supas tarp žiedų,
Mėnulis pamažu
Keliauja su naktim.

Nuliūdę gėlės verkia jau slapčia;
Ruduo atjoja čia
Nuskint žiedų margų.

Širdin kartu su rudeniu ateis
Kančia žingsniais tyliais.
Bus liūdna vėliai man.

Nesigirdės dainų linksmų manų,
Širdis liūdės dienų
Saulėtų ir džiugių.

Vėlinės

Kai ruduo sunaikina gėles ir žiedus ir lapų žalumą; kai visa, ką pavasaris gražaus buvo sukūręs, užpila nuobodaus lietaus ir liūdesio bangomis, — mes švenčiame Vėlines, lankome kapus. Tinkamas yra šis laikas mirusiems ir mirčiai prisiminti: mirtis byloja iš kiekvienos nykstančios žolės.

Toli esame nuo beržais apaugusių kalnelių, kur ilsisi mūsų artimieji; neužiebsime Vėlinių dieną žvakutės ant brolio partizano, tėvo, motinos ar kito brangaus asmens kapo. Tai aplankyk, jaunasis "Ateities" skaitytojau, drauge su manimi vienus kapus, kuriuose labiau negu kitur jaučiama mirties tikrovė: jie yra Romoje. Pasukę pro dešiniąsias duris iš Tėvų Kapucinų bažnytėlės sutiksim aukštą, išsekusį, storu abitu apsisiautusį ir balta virvele susijuosusį vienuolį. Ir Tu turbūt, kaip aš čia pirmą kartą eidamas, paklausi, kodėl jis toks liūdnas. Tikrai, jo veidu slankioja liūdesio šešėliai ir ilgi gausios barzdos plaukai nepajėgia uždengti jo įbrėžtų vagų. "Jis atgailoja" — atsakė man drauge ėjęs kunigas. Nejau atgailą daryti reiškia liūdėti, bandžiau nesutikti. "Jis liūdi, kad tiek daug yra žmonių, kurie niekuomet nedaro atgailos už savo kaltes."

Kai šis vienuolis lyg koks pasakų milžinas atidarys sunkias, geležimi apkaltas, duris, kurios skiria gyvuosius nuo mirusių, laiptais nusileisime į menkai apšviestą bažnyčios pogrindį. Tai yra taip vadinami Kapurinų kapai.

Šimtmečiais jauni vyrai, atsižadėję pasaulio, jo turtų ir džiaugsmų, ėjo į šį vienuolyną, čia meldėsi, nešiojo aštrų atgailos rūbą ir mirė. Ir štai dabar šioj mirties karalystėj guli išbalę kaulai; guli keli tūkstančiai kaukolių, viena ant kitos lyg mūrų sudėtų. Žiūri į šią žiaurią mirties pergalę ir nori sušukti aniems tūktančiams; veltui griežtas ir sunkus jūsų gyvenimas, veltui ilgos naktys ir karštos maldos, štai mirtis sulygino jus, kurie nešiojote širdyje meilę broliui, kurie bijojote be reikalo nulaužti medžio šakelę ar sumindžioti nekaltą vabzdį, su tais, kurie tik kerštо tetroško, buvo žmogžudžiai, girtuokliai ir paleistuviai, išnaudojo savo brolius, iš jų prakaito ir ašarų krovė sau turtus, kad galėtų lėbauti, pokyliauti ir linksmintis. Mirtis nutraukė lygiai abiejų gyvenimą ir laikas neša nebūtin šiuos kaulus, skurdžius žmogaus buvimo liudytojus. Ir kas jau šiandien bent jūsų vardus bežino. Kažin kaip ilgai kankintų šios įkyrios mintys, jei akys neužkliūtų už vieno žodžio, šis vienas vienintėlis žodis šviečia tarp kaulų, kaip puikus baltas aistros žiedas ant juodo kaklo, nežymiai įrašyto, bet reikšmingo: RESURGEMUS — prisikelsime.

Visiems, kas mirė tikėdamas į prisikėlimą, gyvenimas nėra beprasmis ir mirtis nėra sunaikinimas. "Ak ne, mirtis nėra baisi, tai juokas, pasislėpęs už ašarų, džiaugsmas už sopulių" (M. Pečkauskaitė). Šis tikėjimas į prisikėlimą įprasmina Vėlines, mūsų maldas už mirusius, ir kiekvieną darbą, kančią ir auką.

Ir šiandien stovi man akyse Kauno kapai. Vėlinėse jie nebūdavo niūri mirties karalystė, bet šventa žemė, padengta rudens gėlėmis, didžiulis šviesus, dangų siekiąs, žvakių ugnies stulpas. Bet tvirtesnis už antkapių granitą ir karštesnis už žvakių ugnį yra mūsų tikėjimas į prisikėlimą.

J. Juozukas.

Mano knygynėlis

Prisirinkau daug knygų, kurios tik buvo geriausios, ir sudėjau visas gražiai į lentyną. Gražios knygos lygiomis, spalvotomis nugarėlėmis, išrikiuotos pagal didumą, ramiai stovi lentynoje. Įeinu į kambarį ir galvoju, kad aš jau tikrai mokytas dabar — tiek daug knygų mano lentynėlėje... Bet kiek aš jų perskaičiau? Gal vos tik kelias. Galvoju, kas man iš tų knygų, jei aš jų neperskaičiau, juk vistiek nieko nežinau, kas jose parašyta, ir nutariau skaityt.

Praėjo keletas mėnesių ir prireikė man kažinko iš tų knygų, kurias taip godžiai perskaičiau. Galvoju, galvoju... Skaičiau, tikrai skaičiau, bet kur, kokioj knygoj. Atsimenu dar, kad galvojau, jog tai tikra teisybė ir tikrai maniau, jog atsiminsiu, o štai dabar, kai reikia, ėmiau ir užmiršau. Verčiu vieną knygą nuo pradžios iki galo, verčiu kitą, trečią, o mano norimos minties kaip nėra, taip nėra. Jau ir piktumas ima, kad negali rast, ko nori, galvoju, kam ir tų knygų reikia, jei vistiek negali reikiamos minties surast. Pagaliau, po kelių dienų beviltiško sklaidžiojimo knygų puslapiuose randu norimą posakį pačios storiausios knygos gale. Randu ir džiaugsmingai išsirašau norimą mintį į mažutę knygutę. Kitą kartą, kai reikės, turėsiu. Nuo dabar visas knygas skaitydamas turiu ir knygutę greta ir, radęs patinkamą mintį, tuoj išsirašau.

Bet ir dabar dar vargo turėjau, kai reikėjo surast kažką apie knygas. Varčiau varčiau puslapius ir po ilgoko vargo radau tą mintį įmaišytą kažkur tarp posakių apie sportą. Ir nutariau kitaip pertvarkyti savo minčių katalogėlį.

Išrašiau visas mintis ant lapelių ir sugrupavau pagal jų turinį. Surinkau visas mintis apie sportą, mokslą, knygas, Dievo garbę, gamtą, muziką ir kitokias rūšis ir sudėjau visas gražiai į dėžutę, su skyrelių pavadinimais tarpe jų. Kaip lengva dabar visas mintis surasti, kai tik kokios reikia. Rašau ką nors apie sportą, kaip lavinti savo valią sportuojant ir noriu pasitikrint, ką koks nors didelis rašytojas pasakė. Pasižiūriu, o ant lapelio mintis, autorius, knyga ar laikraštis, kuriame tą mintį radau ir data, kada tą knygą skaičiau. Viskas vietoje.

Skaitau knygą, užrašau mintis, kurios man atrodo vertingiausios ir įdomiausios, įdedu pagal minties rūšį į savo minčių knygynėlį ir, kai reikia, galiu savo mintis paremti kitų žmonių mintimis, ar rasti atsakymą į rūpimą klausimą. O kaip tu tvarkai savo knygynėlį ir knygose rastas patinkamas mintis?

NIX

SPORTAS

Šis tas apie krepšinį JAV

K. Ganvytas

Krepšinio gimtinė yra JAV. Nenuostabu tad, kad šis žaidimas, kurį ir lietuviai dėka brolių amerikiečių pamilo, labai populiarus. Visose viešose aikštėse matysime vaikus mėtančius kamuolį į krepšinį, kiekvienoje kolegijoje, arba universitete yra privalomos kūno kultūros pamokos ir jų metu daug laiko pašvenčiama krepšiniui. Nemaža šioje šalyje žmonių, kuriems krepšinis sudaro jų pragyvenimo šaltinį — šie vyrai yra iškilusios krepšinio žvaigždės pasaulyje.

Duoti aiškų vaizdą apie krepšinį JAV yra per platus uždavinys. Esmėje Amerikos krepšinio ratas sukasi apie du polius-mėgėjus, kuriuos atstovauja akademikai, žaisdami už savo universitetus, ir profesionalus. Šį kartą kiek plačiau norėtųsi sustoti ties profesionalais krepšininkais.

JAV yra žinomi 17 profesionalų klubai. Jie tarp savęs kasmet varžosi dėl meisterio titulo. Kaip ir kitose žaidimų pirmenybėse taip ir krepšinyje amerikiečiai turi gan keistoką vertinimo formą. Jie naudoja santykių sistemą, t. y. nustato santykį tarp laimėtų ir pralaimėtų rungtynių. Yra nustatytas rungtynių skaičius ir sezono gale išvestas santykis nulemia pirmenybes. Iki šiol buvo žaidžiama 3-juose rajonuose: rytiniame, vakariniame ir centriniame. Sezono pabaigoje 2 geriausi klubai iš kiekvienos lygos žaidžia dar po 2-3 rungtynes nustatyto rajono atstovų baigminėse varžybose. Burtų keliu viena iš šių komandų įeina į baigmines rungtynes, o likusios 2 varžosi dėl galimybės patekti į finalą. Finalas yra irgi savotiškas. Reikia laimėti 4 iš 7 rungtynių, idant komanda taptų meisteriu. Atrodo, kad ateinančiais metais visa baigminių rungtynių sistema keistis, nes klubai dėl pinigų stokos turėjo iš arenos pasitraukti. Šie nelaimingi klubai yar : Denver, Waterloo ir Sheboygan. Kitų priežasčių verčiami taip pat pasitraukė St. Louis ir Anderson. Numatoma likusias 12 komandų paskirstyti į 2 grupes: rytinėje grupėje varžytųsi Boston, Syracuse, New York, Philadelphia, Washington ir Baltimore, gi vakarinę grupę sudarytų Rochester, Fort Wayne, Tri-Cias, Chicago, Indianapolis ir Minneapolis. Kiekviena komanda ateinančiais metais turės sužaisti 66 rungtynes.

Šiuo metu žymiausia ir geriausia krepšinio komanda JAV ir tuo pačiu visame pasaulyje yra Minneapolis LAKERS. Ši komanda šiais metais iš eilės antrą kartą tapo meisteriu finalinėse varžybose, nugalėjusi Syracuse 4:2 santykiu. Paskutines rungtynes Minneapolis Lakers laimėjo rezultatu 110:95. Šios komandos didysis ramstis yra George Mikan. Tai geriausias pasaulio krepšininkas. Amerikoje jis vadinamas Mr. Basketball. Šis aukštas (virš 2 m.) ir stambaus sudėjimo vyras yra pasiekęs nepaprastai aukštą krepšinio klasę. Praėjusį sezoną jo taškų vidurkis per 1 rungtynes buvo 28,5 taškų. Turint omenyje, kad jo priešininkai yra irgi puikūs krepšininkai, šis taškų skaičius yra tikrai nepaprastai aukštas. Nesunku įsivaizduoti, ką tai reiškia vidurkyje per kiekvienas rungtynes padaryti virš 28 taškų. Žiūrovai jaučia malonumą, stebėdami jį žaidžiant. George Mikan yra lyg magnetas, pritraukiąs žiūrovus, ir tuo klubui garantuojama gera finansinė padėtis. Jis į metus uždirba apie 15-18000 dol.

Antroje vietoje šiuo metu Amerikoje stovi Syracuse miesto komanda. Tai irgi nepaprastai geras vienetas: sezono rungtynėse ši komanda turėjo geriausią rungtynių santykį. Tik finaliniai žaidimai nustūmė ją į II vietą. Būtų daug galima kalbėti apie bet kurią tų 17 komandų, kiekvienas žaidėjas būtų vertas atskiro straipsnio. Tačiau mes nuo to atsisakysime. Vertėtų tik pridėti, kad yra ir lietuvių iškopusių į tą krepšinio elitą, pav.: New York'e vienas geresniųjų žaidėjų yra Vincas Boryla. Kai kas bando tvirtinti, kad ir pats geriausias žaidėjas Mikan turįs savyje lietuviško kraujo.

Krepšiino sezonas Amerikoje yra žiemos metu. Piukios salės ir geros sąlygos, be abejo, daug prisideda prie krepšinio aukštos klasės išvystymo. Tačiau pasiekti šias aukštybes sportininkui tenka daug ir sunkiai dirbti. Jie rungiasi ištisus metus, aukodami kiekvieną laisvą minutę krepšiniui. Daugelis trokšta, o tik keletas tampa profesionalinais krepšinio žaidėjais. Profesionalų klubai sau prieauglį pasirenka iš universiteto žvaigždžių, kurias jie gali stebėti taip dažnai įvykstančiose tarpuniversitetinėse rungtynėse.

Nenorima šiomis eilutėmis girti ar garbinti profesionalizmą sporte, tačiau, norint duoti šiokį tokį Amerikos krepšinio vaizdą, negalima apsieiti be profesionalų žaidėjų; be jų JAV krepšinis būtų neišbaigtas. Pabaigai dar vertėtų paminėti Harlem Globetrotters. Nevienam dar Vokietijos ekranuose per apžvalgą teko matyti labai mikliai krepšinį žaidžiančius negrus. Tai aukščiau minėto klubo vyrai. Šią komandą sudaro išimtinai negrai. Jie nedalyvauja krepšinio pirmenybėse, jie visą dėmesį skiria parodomosioms rungtynėms. Ši komanda yra išvysčiusi nepaprastai aukštą žaidimo stilių. Neišpasakytai puikus jų kamuolio valdymas , kartais žiūrovo akis nespėja visų judesių sekti, jų nepaprastai puikus driblingas, pasai, kombinacijos yra daugelio krepšininkų tikslas ir svajonė. O kol yra žmonių, kurie siekia ir svajoja, krepšinis laikysis ir vystysis kasmet išaugindamas geresnių žaidėjų, kurie žiūrovui neš pasigėrėjimą šia puikia sporto šaka.

Pasaulinėms futbolo pirmenybėms praėjus

Ilgai lauktos ir su įtempimu daugelio sektos pasaulinės futbolo pirmenybės pasibaigė liepos mėnesio viduryje. Kaip ir daugumoje sporto įvykių šių pirmenybių netikėtumai nustebino pasaulį. Pati pirmoji sensacija buvo JAV rinktinės laimėjimas prieš futbolo ekspertų rinktinę — Angliją, rezultatu 1:0. Kadangi ir Ispanija nugalėjo anglus, tai pastarieji net į finalinę grupę nepateko. Anglijos sporto sluogsniai šiuo įvykiu nepaprastai susirūpino ir net įsteigė prie vidaus ministerijos sporto reikalų skyrių— manoma tuo Anglijos futbolo lygį grąžinti į tinkamą aukštumą.

Pats pirmenybių nugalėtojas Uragvajus nustebino visą pasaulį, nes parodė aukštos klasės žaidimą finalinėse rungtynėse prieš Braziliją, kurias stebėjo apie 180,000 žiūrovų. Pirmenybių favoritas Brazilija užėmė II. vietą. Iš europietinių komandų geriausiai pasirodė Ispanija, užimdama III vietą ir net su pačiu pirmenybių nugalėtoju sužaisdama lygiomis. IV vieta atiteko Švedijai, kuri tačiau esmėje nuvylė žiūrovus, nes buvo tikėtasi geresnio žaidimo.

Pirmenybės, gerai šeimininkų brazilų pravestos, praėjo normaliai, tačiau neseniai aikštėn iškilo keli faktai, kurie nustebino ir net sujaudino sporto pasaulį. Anglai, negalėdami pernešti savo pralaimėjimo prieš jauną JAV rinktinę, pradėjo domėtis tos komandos žaidėjais ir po ilgesnių tyrinėjimų paaiškėjo, kad neseniai į Belgiją grįžo vienas tos rinktinės žaidėjas — belgas Joe Macca, ir čia aktyviai reiškiasi futbolo pirmenybėse. Taipogi paaiškėjo, kad skotas McIveney taip pat žaidė už USA. Abu žaidėjai nėra JAV piliečiai ir tuo pačiu pagal FIFA nuostatus negalėjo atstovauti JAV šiose pirmenybėse. Tai reiškia, kad JAV sužaistos rungtynės skaitomos neteisėtomis ir laimėjimai atitenka kitoms tos grupės komandoms; tuo pačiu ir visas pirmenybių vaizdas automatiškai turi pasikeisti, nes aišku, kas iš tikrųjų turėjo atstovauti tą grupę finale. Viso šito išvada — 1950 metais Rio de Janeiro įvykusios pasaulinės futbolo pirmenybės neteisėtos. Tačiau anglai, būdami tikri sportininkai, atsisakė pareikšti oficialų protestą, nes jie laikosi principo, kad žaidimai laimimi aikštėse, bet ne už žalio stalo. Anglija gi gali pasiguosti, kad jos rinktinė nepralošė prieš JAV, bet žaidė ir pralaimėjo prieš iš įvairių kraštų žaidėjų sudarytą komandą.

Keivos šypsenos

LAIŠKAS IŠ ČIKAGOS

Sveikas būki, redaktoriau mielas,
Neturėjau progos parašyti,
Man pjovė kasdieną dvi pielos,
Tai dirbtuvė ir meilė Marytei.

Skamba laikrodis springdamas rytą,
Pabundu na ir vėliai užmiegu.
Ir sapnuoju, kad glostau Marytę,
O ji anei rėkia nei bėga.

Šeimininkė piktai šaukia rytą:
—Pramigai, tai kasdien toks pat šposas!
Ir pabėga iš glėbio Marytė
Ir lekiu kaip pasiutęs pas bosą.

Bet dabar tai jau nebemyliu.
Užtatai ir rašau aš tau šičia:
Bėk, redaktoriau, tūkstantį mylių,
Nuo Aldonų, Danų ir Maryčių.

Kas Čikagoj pirmiausia, tu klausi,;
Žinai buvo apsirgus beždžionė,
Lankyt ėjo jos minios didžiausios
Ir vis verkė kasdieną jos žmonės.

Kas kam rūpi, kur vargas ir badas,
Tegu ruskis sau skers milijonus....
Būtų likę mūsų širdys, kaip ledas,
Jei būt stipusi ši garsi beždžionė.

Pagailėjo gal Dievas Čikagos,
Ir bušmėnas nepadvėsė, laimė,
Na o nuotraukų šito nabago,
Rasi šimtą Čikagos San Taime.

Na, paskui tai naujienos gal šitos,
Žinai, žmonės ir teka ir vedas.
Teka Bronės, Emilės, Sigitos,
Na, ir Stefa tekėti jau žada.

O veikimas, redaktoriau mielas,
Atsiprašant, visai kaba ore.
Tad išgerkim už jį džindžirielos,
Ir nuneškim pas gerą graborių.

Tegu jis papudruos ir pagražins,
Ir balzamo užvers kvortą tyro,
Ir sakysim: Veikimas nemažas,
Gražiai gimė, gyveno ir mirė.

Vis dainuoja solistų ne vienas,
Ir dažnai pasirodymus duoda.
Levo žingsniais išeina į sceną
Ir užgieda skurdžiu balsu uodo.

Na, o radijo čia kad išgroja,
Tai visiems būna baisiai smagu,
Girdim duoda į grindis su koja
Ir užrėkia du kartu "uchu".

Žodžiu, turim kultūros, kaip šieno,
Iš pavydo tikriausia jūs degat,
Kad pralenkė miestą ne vieną,
Visokiom įžymybėm Čikaga.

Daug visko šiam laiške prisibruko
Gal perdaug jau čia tos marmalynės,
Bet mat pavardę aš Sunny Brooko,
Pamainiau į Dr. El. Alinis.

Šitaip laikraščiai liepia daryti,
Ir darau, kaip kvailys paskutinis,
Nes juk Mery gražiau, kaip Marytė,
Na, arba Sunny Brook, kaip Alinis.

Na, lik sveikas, gyvenki, kaip karalius,
Būk laimingas, redaktoriau mielas,
Ir tegu nei Aldonos nei Dalės
Tau širdies neuždaro į džėlą.

Laikyk "Ateitį" stiprią ir čielą,
Na, ir pats tu vis būk geležinis,
Nepakliuk po jokios meilės piela,
To tau linki

Dr. El. Alinis.

UPĖS TEKA — ŠIRDYS PLAKA

Dubysa į Nemuną teka —
Birutė už Patriko teka.
Keliai per pasaulį mus veda —
Kęstutis Patriciją veda.

Netinka Kęstučiui Birutė —
Dėl to, kad perdaug ji gerutė.
Netinka Birutei Kęstutis,
Nes jis truputėlį prastutis.

Dubysa į Nemuną plaukia,
O širdį New Yorkas jau traukia.
Dar kartais ir Palangą menam,
Bet likti žemaičiais nemanom.

Užmiršom lietuvišką dainą
(O angliška dar neišeina)
Ir pametam gimtąją šneką
(O žydas lietuviškai šneka).

• * •

New Yorko pradžios mokykloje vaikučiai giriasi savo protėviais. Pirmasis, tremtinukas, sako: "Mano tėvą kardu palietė pats mūsų tautos prezidentas ir taip pakėlė jį į karininkus."

Anglų kilmės berniukas: "Mano senelį palietė pati Anglijos karalienė Viktorija ir pakėlė jį į admirolus."

"Niekis, draugai, — sušuko amerikonukas, — mano prosenelį indėnas palietė savo tomahauka, ir jis tuojaus pavirto į angelą."

VIZIJOS PRIE TELEVIZIJOS

Gerk, gerk,
Highballą gerk,
Nieko daugiau nenorėk!
Šerk, šerk,
Kūną pašerk,
Dolerių krūvą turėk!

Spiauti ant meno,
Spiaut ant kultūros!
Spiauti, draugai ant spaudos!
Tegu prasmenga
Literatūros —
Jokios iš jų nėr naudos!

Girk, girk,
Brooklyną girk,
Ženk per saliūnus jaukius!
Spirk, spirk,
Koja paspirk
Kauną, Šiaulius ir Šakius!

Ten blogas oras,
Ant sienos voras,
Žmonės perdėm suvelti!
Čia viskas kvepia,
Sausa ar šlapia,
Čia net ir suodžiai balti!

Keisk, keisk
Pavardę keisk,
Keisdams ją sugadink!
Skleisk, skleisk,
Išmintį skleisk,
Dešrą balione vadink!

Vakar dar skanios
Buvo tau pupos, —
Niekad nuo jų nesirgai.
Šiandien prie binsų
Pratusios lūpos,
Rūfais pavirto stogai.

Peik, peik,
Lietuvą peik,
Nes tai šalis tau gimta!
Veik, veik,
Nieko neveik,
Nes taip surėdė gamta.

Pinasi vizijos
Prie televizijos —
Džiaukis tiktai ir žiūrėk!
Highballą gerdamas,
Dolerį stverdamas,
Nieko daugiau nenorėk!

Balys Pavabalys

ĮVYKIAI, DARBAI, ŽMONĖS...

PASAULIO LIETUVIŲ PERIODIKOJ PASIDAIRIUS

Kultūringos tautos gyvenimo pulsas ryškiausiai reiškiasi spausdintu žodžiu. Per prievartą naujos lietuvių kolonijos šiandieną išdygo įvairiuose pasaulio kampuose. Kad jose lietuvis yra gyvas ir aktyviai kovojąs dėl savo tautos gyvybinių reikalų, gana ryškiai galime matyti iš įvairių lietuviškų periodinių leidinių. Jų turi beveik visos lietuviškos kolonijos. Šį kartą čia trumpai paminėsime tik keletą tokių leidinių, tikrai vertų dėmesio.

JAV galime pasidžiaugti mėnesinio kultūros žurnalo **"Aidų" 8 nr.** Čia yra prof. Z. Ivinskio str. — Europos kelias į dabartinę krizę. K. Mockus duoda gražų str. apie jubiliejatą Mykolą Krupavičių. Vincas Maciūnas paskelbė įdomią studiją apie S. Stanevičių ir gyvą to meto lietuvių sąjūdį. Kronikinėje dalyje gražių dalykų duodama iš literatūros, spaudos, religijos, visuomenės ir politikos gyvenimo. Poezijos davė J. Kėkštas, V. Jonikas ir V. Šlaitas, o Jurgis Jankus — patrauklų publicistikos dalyką: Pasaulio dailininkas. Iliustracijos: T. Valiaus, A. Galdiko, V. Rato, J. Bakio, A. Vaičaičio, J. Smuglevičiaus ir A. Girard'o.

Jeigu "Aidai" labiau paskaitomi intelektualinių sluoksnių, ypač tremtinių, tai Čikagoje eilę metų leidžiamas mėnesinis žurnalas **"Margutis"** yra tikrai prieinamas visiems sluoksniams. Po ranka esąs spalio mėn. nr. rodo, kad šis žurnalas ir savo išvaizdine išvaizda, ir savo turiniu yra tikrai vertas dėmesio. Čia rasime ir poezijos, ir publicistikos, ir linksmesnės nuotaikos dalykų, ir vaizdų iš Lietuvos bei Amerikos gyvenimo. Kultūrininkai čia ras St. Pilkos str. apie Lietuvos teatro atktorių K. Glinskį.

Iš viso JAV eina per 30 periodinių leidinių. Bet juos paminėsime kitomis progomis. Dabar žvilgsnį nukreipkime į Angliją. Be "Britanijos Lietuvio", kuris yra pastovus to krašto lietuvių laikraštis, ten jau turima ir platesnių užsimojimų. Štai, įsisteigusi knygų leidykla "Pradalgė" jau išleido Vl. Šlaito poezijos knygą "Žmogiškosios Psalmės" ir R. Spalio novelės "Trylika nelaimių." O dabar mus pasiekė žurnalas **"Akiratis".** Tai rotatoriumi spausdintas 40 psl. kuklus leidinys, žadąs skaitytojus lankyti kas mėnesį. Redaktorius — P. Klezas, kuriam padeda redakcinis kolektyvas. Savarankiškų, kultūrinį gyvenimą liečiančių, straipsnių ten pasigendame, tačiau gana apstu aktualios, daugiausia verstinės medžiagos apie atominę jėgą, uranijų, gyvenimą už geležinės uždangos ir kt.)

Lietuviai **Australijoje** taip pat rodo stiprios iniciatyvos suorganizuoti kultūrinį gyvenimą. Ten eina net trys periodiniai leidiniai. Bene pats populiariausias iš jų yra dar rotatoriumi, bet švariai spausdinamas **"Australijos Lietuvis".** Jame be visos eilės aktualijų iš vietos lietuvių gyvenimo ir pasaulio politikos randame straipsnių, kuriuose keliamos svarbios jaunimo auklėjimo ir lietuviško kultūrinio bei bendruomeninio gyvenimo problemos. Ten varomas ir piniginis vajus savai spaustuvei įsigyti (atlikti visai realūs tuo reikalu darbai), kurioje bus spaudinama ne tik laikraščiai, bet ir knygos. "Australijos Lietuvis" išeina du kartu per mėnesį. Turi jis ir privalomąjį anglišką skyrių. Jame duodama medžiagos iš Lietuvos istorijos ir padedama mokytis angliškai.

Venecuelos lietuviai taip pat neatsilieka nuo kitų kraštų. Štai, jau antri metai eina mėnesinis katalikiškas laikraštis **"Tėvų Kelias".** Laikraštinio formato, spausdinamas spaustuvėje (tik dar trūksta lietuviškų raidžių ženklų), iliustruotas. Be vietinių kasdiennio gyvenimo aktualijų, čia duodama ir patriotinių straipsnių, ir šiaip įdomių pasiskaitymų ir kita.

Argentinos lietuviai katalikai leidžia kultūrinį dvisavaitinį laikraštį **"Laikas".** Čia jau turima gana stiprių pajėgų, ir dėl to laikraštis ne tik savo išvaizda, bet ir turiniu yra tikrai gražus ir įdomus. Du smulkaus šrifto puslapiai skiriami mokslui, menui ir literatūrai. Ir eilinis skaitytojas, ir inteligentas čia jau gali rasti gana gražios lektūros.

—tis—

PAX ROMANA XXI PASAULINIO KONGRESO AMSTERDAME REZOLIUCIJOS

Bendra rezoliucija

Susirinkę Amsterdame Šventaisiais Metais, reikšdami valią bendradarbiauti Atpirkimo veikloj, 50 kraštų katalikai intelektualai ir studentai, į savo 21 pasaulinį kongresą, atsižvelgdami į netvarką nuo kurios pasaulis kenčia, bet tvirti begaline Dievo meile, susitelkę aplink Vyriausią Ganytoją, dėkingi už misiją, kurią jiems teikėsi išdėstyti naujojo enciklikoj "Humani generis", iškilmingai pareiškia savo solidarumą sunkiausiems nerimo apimtos žmonijos rūpesčiams,

kreipiasi į savo brolius Kristuje pilnai atlikti savo vaidmenį geresnio pasaulio sukūrime,

ir įsipareigoja:

1. prisidėti prie nesuinteresuoto tiesos ieškojimo,
2. ginti dvasines vertybes, grąsomas materializmo,
3. sustiprinti krikščioniškos minties įnašą į moderninę kultūrą,
4. tobulinti savo žinias, kad galėtų imtis pilnos atsakomybės savo profesijos vykdyme,
5. propoguoti krikščioniškąją tvarką politinėj, ekonominėj srity.

Jie kviečia visų kultūrų intelektualus, be rasės ir religinių įsitikinimų skirtumo, dirbti vienybėj su jais, statybai patvarios taikos socialinėj ir tarptautinėj srity.

Bendradarbiavimas "Pax Romanoj"

Atstovai 42 katalikų intelektualų federacijų ir 75 katalikų studentų federacijų susirinkę Amsterdame savo pirmam bendram Pasauliniam Kongresui, iš naujo patvirtina savo prisirišimą prie Tarptautinio Katalikų Intelektualų Sąjudžio ir Katalikų Studentų Sąjudžio po Pax Romaną ženklu;

paliudydami savo nepriklausomybę Bažnyčiai ir ištikimybę Pax Romana dvasiai, jie imasi visos atsakomybės, kuri iš to išplaukia, broliškai susijungę abiejuose sąjudžiuose, jie pažada juos palaikyti, veikliai dalyvauti jų darbuose ir platinti jų rezultatus. Kadangi Pax Romana veiklos išvystymas intelektualinėj srity reikalauja techninių ir finansinių priemonių, jie turi duosniai prisidėti abiem sąjudžiam materialiai paremti;

suprasdami reikalą, labiau išvysto tarptautinio apsikeitimo mintimis profesinėj srityj, jie nutaria remti atskirų mokslo šakų ir profesijų kongresus, skiriamus studijuoti ypatingoms problemoms krikščioniškų principų šviesoj.

Atsišaukimas dėl tremtyje gyvenančių intelektualų

Katalikų Intelektualų ir Katalikų Studentų Tarptautinio Sąjudžio nariai, susirinkę 21. Pasaulinio Pax Romana Kongreso proga, išleidžia į krikščioniškąjį pasaulį šį atsišaukimą dėl pabėgėlių ir išvietintų asmenų intelektualų, kurie dėl politinių, religinių arba rasinių persekiojimų pasmerkti gyventi už savo tėvynės ribų.

Jie kreipiasi su šituo atsišaukimu į krikščioniškojo pasaulio palankumą, tikėdamiesi, kad jis supras šių persekiojamųjų nelaimę, kad jis įvertins tas kultūros vertybes, kurių jie yra liudytojai, ir ieškos sprendimo tai tragiškai buklei.

Profesoriai, valdininkai, menininkai, gydytojai, juristai, studentai, visų laisvųjų profesijų atstovai, būdami auka tautinių eksklinzivizmų, tremties kraštuose neįsileidžiami į profesijas, kuriose jie buvo pasireiškę savo kraštuose. Kad gyventų jie jaučiasi pasmerkti darbams, kuriems jie nėra pasiruošę ir kurie juos pirma laiko nualina. Labai dažnai jų kolegos jų gyvenamuose kraštuose lieka akli praėjusiems jų kentėjimams ir dabarties vargui, ir nesupranta tų vertybių, kurias jie savyje nešiojasi.

Būdami ištikimi Kristaus meilei, laisvų valstybių katalikai prašomi prisidėti prie dvasinės ir materialinės paramos veiklos, kuri turi prasidėti tremties akademikų naudai. Jie turi jiems padėti savo malda ir pasiaukojimu. Taip pat tegul jie, atidarydami savo eiles persekiojamųjų brolių naudai, priima su savim tą kultūrinį palikimą, kurį anie atstovauja, ir laisvuose kraštuose leidžia pilnai atsiskleisti jų žmogiškosioms vertybėms.

Be to, dar buvo priimta rezoliucija tarptautinio bendradarbiavimo reikalu.

NAUJA DOGMA

Šiais metais lapkričio mėn. 1 d. Šv. Tėvas paskelbė Marijos Dangun Žengimo tiesą - dogmą. Romoje įvyko didžiausios iškilmės. Naujos dogmos paskelbimo iškilmėse dalyvavo 36 kardinolai, 480 arkiv. ir vyskupai, 200.-000 tikinčiųjų ir Šv. Metų piligrimų iš visų šalių. Paskutinė Katalikų Bažnyčios tiesa buvo paskelbta prieš 80 m. (1870 m.) — Popiežiaus neklaidingumo dogmą, kada jis kalba tikėjimo ir moralės reikalais.

● Jezuitų ordenas turi 30.578 narius. Pernai metais, nežiūrint persekiojimų, ordenas padidėjo 600 asmenų.

Mirė G. B. Shaw

● Š. m. lapkričio mėn. 2 d. mirė rašytojas dramaturgas George Bernard Shaw, turėdamas 94 m. Jis gimė 1856 m. liepos 26 d. Dubline, Airijoje. Savo gyvenime visai nevartojo alkoholio, nes buvo pasipiktinęs savo girtuokliu tėvu. Jo motina buvo dainininkė, kuri dar vaiką G. B. Shaw įvedė į muzikos, dramos bei tapybos pasaulį.

Shaw asmenybė yra pilna kontrastų. Jo karjiera kaip rašytojo, buvo sunki. Jis yra buvęs žurnalistas, kritikas, oratorius, romanų rašytojas, dramaturgas, filosofas. Pasaulyje išgarsėjo kaip dramaturgas. Nuo 42 savo gyvenimo metų pradėjo rašyti tik dramas, kurių sukūrė daugiau kaip 50. 1925 m. Shaw buvo pagerbtas Nobelio Literatūros premija. Iki 42 savo gyvenimo metų jis vargo, sunkiai pelnydamas pragyvenimą. Vėliau jo materialinės sąlygos buvo labai geros, ir jis galėjo pilnai pasišvęsti kūrybai. G. B. Shaw yra didžiausias XX-jo amžaius dramaturgas. Jis pats save laikė genijum ir didesniu net už Šekspyrą.

Kempten (Bavaria) šiais metais švenčia 2000 metų jubiliejų. Šis miestas yra pergyvenęs garsaus Cezario okupaciją. Kempten turi dabar 3500 gyventojų. Čia ilgą laiką buvo didelė lietuvių stovykla, kuri pasižymėjo kultūrine veikla.

Psichiatrų kongrese, Paryžiuje, dalyvavo 1800 delegatų iš 47 kraštų. Mokslininkų tarpe iškilo kai kurių nuomonių skirtumų. Be kitų dalykų stipiai kritikuota pažiūra, kuri žmogaus vidaus gyvenimą perdaug suveda į seksualinį momentą.

100 metų nuo H. Balzako mirties. Prancūzų rašytojas, realizmo ir natūralizmo kūrėjas Balzakas, gyvenęs 1799-1850, buvo gilus psichologas, gerai pažino ano laiko gyvenimą, buvo labai didelės fantazijos ir neišpasakyto darbštumo bei produktingumo. Žymiausi jo romanai yra: "30 metų moteris", "Tėvas Goriot", "Eugenija Grande."

Studija apie senovės Lietuvą. Dr. V. Gidžiūnas, O. F. M., parašė gausiai dokumentuotą studiją apie pranciškonų misijas Lietuvoje XIII-XIV šimtmetyje. Veikalo antraštė: "De missionibus fratrum minorum in Lithuania", išleido Šv. Bonaventūro Kolegija Florencijoje, 1950 m., pusl. 30, lotynų kalba.

Gydytojai pasmerkė Eutanaziją New Yorke įvykęs Pasaulinės Gydytojų Sąjungos kongresas priėmė rezoliuciją, pasmerkiančią eutanaziją— žudymą nepagydomų ligonių. Pasaulio Gydytojų Sąjunga, kuriai priklauso 41 tautinė gydytojų sąjunga, įpareigojo kad gydytojų draugijos kiekviename krašte eutanazijos praktikavimą pasmerktų.

Prancūzijos lietuvių sąskridis. Spalio mėn. Paryžiuje įvyko pirmasis Prancūzijos lietuvių suvažiavimas. Suvažiavime buvo progos arčiau susipažinti, išspręsti aktualiuosius klausimus — tautinius, kultūrnius, organizacinius, šalpos ir kitus. Gauta daug sveikinimų iš Prancūzijos ir kitų kraštų. Priimta eilė nutarimų bei rezoliucijų. Suvažiavimas, kuris praėjo jaukioje nuotaikoje, buvo baigtas Tautos Himnu.

Tautosakos rinkėjo sukaktis Didžiajam lietuvių tautosakos rinkėjui kun. Antanui Juškai-Juškevičiui š. m. lapkričio mėn. 1 d. suėjo 70 metų nuo jo mirties. Jisai yra surinkęs apie 5624 dainas, apie 2000 meliodijų, ir kitos tautosakos užrašęs daugiau, kaip 50,000 žodžių.

● Š. m. lapkričio mėn. suėjo 30 metų nuo mūsų kariuomenės pergalės kovoje su lenkais prie Širvintų. Kautynės įvyko 1920 m. lapkričio mėn. 19-21 d.d.

● Šiais metais Belgijoj įvyko jubiliejinis Katalikų Darbo Jaunimo (J.O. C.) kongresas. Kongrese dalyvavo du kardinolai, trisdešimt vyskupų, tūkstančiai kunigų ir apie 100,000 įvairių katalikiškų jaunimo organizacijų narių. 45 tautos atsiuntė savo delegatus. Kongreso dalyvius popiežius sveikino per radiją prancūzų ir flamandų kalbomis.

● Londone spalio mėn. 14-15 d. įvyko Britanijos Lietuvių Sąjungos suvažiavimas. Išrinkta nauja centro valdyba ir kiti organizaciniai organai. Suvažiavimas turėjo svečią — VLIKo pirmininką prel. M. Krupavičių.

● Amerikos astronomai Komos žvaigždyno rajone atrado naują žvaigždę, nuo kurios šviesa į žemę eina 50,000,000 metų. Ji buvo susekta pasinaudojant didžiausiu pasaulyje teleskopu.

● Š. m. spalio mėn. 1 d. Pittsburghe įvyko A. L. Kunigų Vienybės Seimas, kur buvo padaryta daug svarbių nutarimų.

● Lapkričio mėn. 1 d. suėjo 32 metai nuo lietuvių skautų įkūrimo. 1918 m. lapkričio mėn. 1 d. Petras Jurgėla - Jurgelevičius įsteigė pirmąją skautų skiltį Vilniuje.

● Šv. Tėvas Socialogų kongrese pareiškė, jog Katalikų Bažnyčia domisi ir sielojasi socialiniais klausimais, o ypač nuo Leono XIII laikų, kuris pasauliui davė garsiąją Rerum Novarum.

● Šiais metais spalio mėn. 25 d. suėjo 125 metai nuo Johann Strauss gimimo. Metropolitan opera New Yorke tą sukaktį atžymi pastatydama jo operą "Fledermaus".

NIEKŠYBĖS PASLAPTYS

Naujas prof. dr. A. Maceinos veikalas, kuriame aprašoma kova už Dievo Karalystę istorijoje pagal Solovjovo "Pasakojimą apie antikristą."

Turinys:

Įvadas: SOLOVJEVO LŪŽIS:
1. Utopinis istorijos vaizdas,
2. Krikščioniškasis istorijos vaizdas.

I. ANTIKRISTINĖ DVASIA ISTORIJOJE:
1. Religinis istorijos pagrindas.
2. Antikristo samprata.

II. ANTIKRISTINĖS DVASIOS BRUOŽAI:
1. Savimeilė,
2. Kristaus laikymas pirmataku,
3. Prisikėlimo neigimas,
4. Velniškasis sutvirtinimas,
5. Paleistuvinga kilmė.

III. ANTIKRISTINĖS DVASIOS VEIKLA:
1. Pasislėpimas kaip veiksena,
2. Antgamtiškumo išskyrimas,
3. Kristaus vietos užgrobimas,
4. Dievo išniekinimas.

IV. ANTIKRISTINĖS DVASIOS KARALYSTĖ:
1. Panašumas į Kristaus Karalystę,
2. Prievartinė meilė,
3. Antikristo evangelija,
4. Vienybė,
5. Gerovė,
6. Linksmybė.

V. BAŽNYČIA ANTKRISTO PRIESPAUDOJE:
1. Ištrėmimas į dykumas,
2. Persekiojimai,
3. Atkritimas nuo Dievo,
4. Grįžimas į pradžią.

Šios knygos leidėjas — žinomas kultūrininkas kun. M. P. Juras.

AR ŽINAI, KAD

— Alfredas Tenysonas parašė savo pirmąjį straipsnį būdamas aštuoniolikos metų.

— Napoleonas užėmė Italiją būdamas 25 metų.

— Aleksandras Didysis buvo visiškas jaunuolis, kai atstūmė visus Azijos hordus, grąsiusius Europai nuo pat jo gimimo.

— Baironas, Raphaelis ir Edgar Alan Poe mirė būdami vos 37 metų, bet jau spėję įrašyti savo vardus į nemirtingųjų eiles.

— Newtonas padarė savo didesniuosius išradimus pirm negu sukako 25 metus.

— Iš 120 mokinių tik vienas kasdieną lanko mokyklą, kiti mokslo metų bėgyje bent vieną dieną neatvyksta į mokyklą.

MES PLAČIAME PASAULYJE

Iš P. MAS CENTRO VALDYBOS VEIKLOS

Pasaulio Moksleivių Ateitininkų Sąjungos Centro Valdyboje paskutiniu metu įvyko pasikeitimų. Dėl studijų ir kitokių priežasčių iš valdybos laikinai pasitraukė V. Grajauskaitė, R. Šomkaitė, A. Sabaliauskas ir Z. Kungys. Jų vieton kooptuoti nauji asmenys, ir dabar pilnas P. MAS CV sąstatas yra toks:

Sąjungos Dvasios Vadas — Tėvas Tomas Žiūraitis, O. P. Jo adresas: P. O. Box 592, Metuchen, N. J.

Pirmininkas — Juozas Baužinskas, 17 St. John's Rd., Ridgewood 27, N. Y.

Vicepirmininkas ir soc. reikalų vedėjas — Vyt. Vygantas, 66 Boerum Pl., Brooklyn 2, N. Y.

Sekretoriai — Galina Macelytė, 74 Weldon St., Brooklyn, N. Y. ir Vyt. Vebeliūnas, 120 No. 5 St., Brooklyn, N. Y.

Iždininkas — Pranas Grušauskas, 17 St. John's Rd., Ridgewood, N. Y.

Mergaičių skyriaus vedėja — Česlava Šidlauskaitė, 159 Bowen St., Boston, Mass.

Buvusioji centro valdyba daugiausia dėmesio kreipė į "Ateities" atgaivinimą ir leidimą naujose sąlygose, užmezgė ryšius su visame pasauly besikurančoimis moksleivių ateitininkų kuopomis, rūpinosi socialinės paramos organizavimu likusiems Vokietijoje idėjos broliams, surengė vasaros stovyklą.

Nemažesni uždaviniai laukia ir naujosios P. MAS centro valdybos. Yra gyvas reikalas organizuoti naujas moksleivių ateitininkų kuopas, ypač jaunesniųjų moksleivių, kurios duotų visai ateitininkų organizacijai prieauglį. Reikia paruošti naują Sąjungos statutą, pritaikintą naujoms sąlygoms, ir naujas veikimo programas, kuriose ypatingas dėmesys būtų kreipiamas į lituanistikos dalykus. Ateinančią vasarą vėl numatoma surengti didelę moksleivių ateitininkų vasaros stoyvklą J. A. Valstybėse. Gi "Ateities" ir kitokios ateitininkiškos spaudos leidimas užims taip pat vieną svarbiausių darbo sričių. Todėl naujoji centro valdyba maloniai prašo visus ateitininkus, ateitininkų bičiulius ir ypatingai pačius mieluosius moksleivius padėti jos darbui moraline ar materialine parama bei malda į Viešpatį. **P MAS CV**

NEW YORKAS

"Ateities" pobūvis. — Š. m. lapkričio mėn. 4 d. redakcijos iniciatyva buvo suruoštas "Ateities" žurnalo bendradarbių ir bičiulių pobūvis, kuris įvyko Angelų Karlienės parapijos salėje. Prel. J. Balkūnas malda pradėjo pobūvį. Inž. J. Rygelis, New Yorko At-kų Jaunimo kuopos pirmininkas, pobūvio ir meninės programos pravedimui pakvietė redakcijos narius — K. Ambrozaitį ir A. Pocių, kurie visą to vakaro programą ir pravedė.

Pobūvyje dalyvavo didžiulis būrys "Ateities" bendradarbių: prel. J. Balkūnas, kun. V. Pikturna, T. Ziuraitis, O. P., pobūvio garbės šeimininkas kun. J. Aleksiūnas, A. Gražiūnas, C. Grincevičius, P. Naujokaitis, V. Jonikas, V. Maželis, L. Žitkevičius, daug jaunosios kartos bendradarbių, bei "Ateities" žurnalo bičiulių.

Prel. Balkūnas apibūdino "Ateities" žurnalo reikšmę ateitininkų gyvenime, pasidžiaugdamas ateitininkų veikla ir kūrybiškumu.

Po to sekė literatūrinė dalis, kurią jaunimas paįvairino dainomis. Savąją kūrybą paskaitė: A. Gražiūnas, C. Grincevičius, L. Žitkevičius. Vieno nežinomo poeto (dalyvavusio pobūvyje) eilėraščius padeklamavo B. Kulytė. Literatūrinė dalis buvo baigta tradiciniu jumoristiniu laikraščiu "Skersvėju", kurį skaitė: K. Ambrozaitis, L. Žitkevičius, A. Pocius.

Pobūvio užbaigai kalbėjo P. Naujokaitis. Jis ragino nepagailėti aukų "Ateities" žurnalui, kuris randasi sunkioje materialinėje būklėje.

Po to sekė šokiai ir dalis programos — stud. E. Apanavičiūtė padeklamavo keletą eilėraščių. Jai akompanavo stud. A. Kepalaitė. Meniškai išpildytos melo-deklamasijos padarė gilų įspūdį, ypač "Jūratė ir Kastytis."

Prie pobūvio pasisekimo daug prisidėjo nuoširdus visų talkininkavimas. Daug triūso ir rūpesčio įdėjo šeimininkės, kurioms vadovavo A. Dičmonaitė. Jos aprūpino svečius kavute ir skaniais užkandžiais.

PIRMASIS KORP! KĘSTUTIS KONVENTAS NEW YORKE

Š. m. spalių mėn. 15 d. New York'e gyvenantieji kęstutininkai buvo susirinkę tradiciniam spalio mėn. 13 d. konventui, kartu ir pirmajam konventui New York'e. Buvo išrinkta New York'o skyriaus valdyba iš Dr. Z. Prūso, Pr. Grušausko ir A. Kepalo. Nutarta pasveikinti korp! Garbės narį Prel. Krupavičių, Korp! Centro Valdybą ir atskirose vietovėse esančius Korp! skyrius. Ateityje nutarta bent kas mėnuo rinktis konventams. Konvento metu buvo suaukota vienam Vokietijoje bebaigiančiam studijas broliui $30.

PHILADELPHIA

— Spalio mėn. 28 d. ateitininkai ir gasus būrys svečių minėjo Philadelphijos At-kų metinę sukaktį. Svečių tarpe buvo rašytojas prof. V. Krėvė, solistė J. Augaitytė, prof. Jurskis, Vyčių atstovai ir daug kitų. Jaunimas entuziastingai pasveikino prof. Krėvę, sugiedodamas jam ilgiausių metų. At-kų pirm. dr. A. Vasiliauskas padarė pranešimą apie LKF kongresą ir At-kų konferenciją Pittsburghe.

— Spalio mėn. 29 d. ateitininkai, skautai ir vyčiai iškilmingai paminėjo Kristaus Karaliaus šventę. Minėjimas prasidėjo pamaldomis, kurių metų minėtų organizacijų nariai priėmė Šv. Komuniją. Jautrų pamokslą pasakė kun. Raila.

Po pamaldų buvo bendri pusryčiai, kurių metu kalbėjo inž. Biknevičius atetininkų, prof. Jurskis skautų ir Volertas vyčių vardu.

Po pietų šventoj valandoj vėl visi susirinko bažnyčion, kur sutartinai giedojo lietuviškas giesmes. Solistė J. Augaitytė virtuoziškai pagiedojo porą religinių kūrinių.

Prof. V. Krėvės paskaita

Spalio 22 d. At-k studentų ir vyr. moksleivių susirinkime prof. V. Krėvė skaitė paskaitą apie literatūros reikšmę tautai ir visuomenei. Jaunimas buvo sužavėtas prof. Krėvės gražiomis mintimis ir gyvai dalyvavo diskusijose. Susirinkimas įvyko p. B. Žukausko bute. Visi dalyviai buvo maloniai šeimininkų pavaišinti.

ROCHESTER, N. Y.

Lapkričio mėn. Rochesterio ateitininkai iškilmingai atšventė ateitininkijos sąjudžios 40 metų jubiliejų. Lapkričio 4 d. Rochesterio radiofone išpildė programą: dr. J. Stankaitis pasakė kalbą apie ateitininkijos idealus ir kovą už Lietuvos laisvę ir jos gerbūvį. Po to P. Armono vadovaujamas ateitininkų choras sugiedojo ateitininkų himną ir keletą lietuviškų dainų.

Lapkričio 5 d. minėjimas prasidėjo iškilmingomis pamaldomis ir bendra Šv. Komunija. 14 val. iškilmingame posėdyje Ateitininkų Federacijos vadas prof. dr. A. Damušis skaitė paskaitą apie šių dienų pavojus Vakarų krikščioniškajai kultūrai. Po paskaitos sekė sveikinimų banga: Amerikos At-kų S-gos pirmininko J. Laučkos, kun. J. Bakšio, kun. D. Morkevičiaus ir daug kitų.

Minėjimas užbaigiamas koncertu, kuriame rašytojas J. Jankus pasirodė su novele iš Lietuvos ūkininkų gyvenimo. Solistės V. Sabaliauskienė ir Šalnienė padainavo po keletą liaudies dainų ir arijų iš operų. Akomponavo Z. Nomeika. I. Stankaitienė įspūdingai padeklamavo du B. Brazdžionio eilėraščius.

WATERBURIS , CONN.

Waterburyje ateitininkai susiorganizavo prieš 2 metus. Dabar turi 57 narius, iš kurių 30 procentų yra čia gimusių.

Waterburio ateitininkai turėjo šiuos parengimus: Naujų Metų sutikimą, Vasario 16-sios minėjimą, šv. Kazimiero min., kleb. kun. Valantiejaus 35 m. kunigystės minėjimą. Be to, buvo suruošta 4 pobūviai su programomis, kur dalyvavo atetininkai ir jų

bičiuliai. At-kų kuopa turėjo dvi išvykas — į Putnam ir Marianapolį. Waterburio at-kai bendradarbiauja su katalikiškomis ir patrijotiškomis organizacijomis ir platina lietuvišką spaudą.

Waterburio At-kų kuopos valdybą sudaro: V. Kuzmickas, J. Kazlauskas, A. Bukauskaitė, V. Šmulkštys, P. Vileišis.

ROMA

Spalio mėn. Šv. Metų proga aplankė Romą 32 stud. ateitininkai iš Voiketijos. Juos priėmė Šv. Metų Komitetas Lietuviams priimti ir idėjos draugai.

Spalio mėn. 28 d. bendroje audijencijoje buvo priimti Šv. Tėvo. Pirmą kartą Šv. Petro bazilikoje per garsiakalbį šalia didžiųjų Europos kalbų visi pranešimai buvo daromi ir lietuvių kalba. Priminus kenčiančią Lietuvą, šimtatūkstantinėje minioje įsiviešpatavo tyla, kuri truko visą lietuviškoms pamaldoms skirtą laiką. Kai Šv. Tėvas kreipėsi į Lietuvos tremtinius studentus, jam buvo atsakyta galingu ir ilgu valio. Kristaus Karaliaus šventėj ateitininkai Kalisto katakambose iškląusė vysk. Padolskio laikomų šv. mišių ir priėmė šv. Komuniją.

Per šv. mišias katakombose skambėjo lietuviškos giesmės. Pabaigoje sugiedoti ateitininkų ir tautos himnai.

TORONTAS

Toronto Ateitininkų kuopa suruošė linksmą pobūvį vienų metų sukakčiai paminėti. Minėjime kalbėjo prof. dr. Šapoka, dr. Juozapavičius ir Užubalis. Po to įvyko vaišės ir pasilinksminimas.

MONTREALIS

Montrealio ateitininkai lapkričio mėn. 4 d. suruošė koncertą. Programą išpildė: solistė Motekaitienė, muz. Marijošius, šokėja Kvietytė, ir pianistas Smilgevičius.

Minėti menininkai koncertavo pamaldų metu Aušros Vartų bažnyčioje.

"AIDAI" SKIRIA LITERATŪROS PREMIJĄ

Mėnesinis kultūros žurnalas "Aidai", leidžiamas TT. Pranciškonų, pamečiui skirs po vieną $500.00 premiją už premijos komisijos geriausiu pripažintą grožinės literatūros ir mokslo veikalą. Šiuo skelbiamos jos taisyklės pirmiesiems metams:

1. 1951 metais pirmą kartą premija bus skiriama už grožinę literatūrą: poeziją, noveles, apysakas, romaną ar dramą.

2. Už premijos komisijos geriausiu pripažintą veikalą skiriama premija bus skiriama už grožinę literatūrą: nebus skaldoma tarp atskirų autorių.

3. Premijos komisija vertins 1950-1951 m. pasirodžiusius viešumon grožinės literatūros kūrinius ir tais metais parašytas, bet dėl dabartinių sąlygų negalėjusius būti išspausdintais kūrinius tų autorių, kurie juos prisiųs komisijai.

4. Eilėraščių rinkinys, skiriamas premijai, turi sudaryti nemažiau 32-48 puslapių knygą, jeigu ji būtų išspausdinta. Novelių ar apysakų rinkinys turi būti nemažiau kaip 100 puslapių dydžio spausdintos knygos.

5. Paskutinė data kūriniams įteikti 1951 metų gruodžio 1 d. Siųsti šiuo adresu: Ant. Vaičiulaitis, 2087 No. Main Ave. Scranton 8, Pa.

6. Premijuotą kūrinį, jei jis būtų parinktas iš viešumon dar nepasirodžiusių veikalų, autorius sutinka dalinai ar ištisai spausdinti per "Aidus."

7. Premijos sprendėjų komisiją sudaro: Bern. Brazdžionis, J. Girnius, V. Maciūnas, Pr. Naujokaitis, A. Nyka-Niliūnas, Ant. Vaičiulaitis ir leidėjų atstovas T. Dr. L. Andriekus, O.F.M.

"Ateities" paskelbtas novelių konkursas, dėl per mažo dalyvių skaičiaus, neįvyksta. **Redakcija.**

Palaikykime vienintelę lietuvišką gimnaziją Europoje

P. L. B. Vokietijos Krašto Valdyba kreipiasi sekančiai į lietuviškąją visuomenę:

Pasitikėdami viso pasaulio lietuvių vienybe, gavę pradžiai realios paramos iš VLIKo ir BALFo, įkūrėm Vak. Vokietijoje, Diepholze, lietuvišką aukštesniąją mokyklą ir mokiniams bendrabutį.

Šios įstaigos tikslas išgelbėti nuo galutinio nutautinimo Vokietijoje gyvenančių lietuvių jaunuomnę ir paruošti ją tėvynės Lietuvos tarnybai. Daugiausia mums rūpi ateiti į pagalbą Maž. Lietuvos lietuviams, kurie, priversti gyvent tarp vokiečių ir leist vaikus į vokiškąsias mokyklas, negali patys vieni atsispirti gana stipriai vokietinimo galiai. Džiugu yra matyti į bendrabutį atvykstančius sveikus ir gražius lietuvių klapiėdiečių vaikus, kurie, metę vokiškąsias mokyklas, palikę savo tėvelius stoja į lietuvišką gimnaziją ir su dideliu užsidegimu griebiasi kartoti savo gimtąją kalbą, kurią jau buvo bepamirštą. Tai daugumoje susipratusių ir Lietuvai ištikimiausių klaipėdiečių vaikai.

Gimnazijoje, kurioje veikia visos 8 klasės, vyksta smarkus darbas. Tai yra vienintelė visoj Europoj tikrai lietuviška ir krikščioniška gimnazija. Visos kitos liet. gimnazijos Vak. Vokietijoje likviduotos, nes vokiečių valdžia, remdamosi Aukštųjų Komisarų potvarkiais, nesutinka duoti tautinėms tremtinių mokykloms paramos. Daugelyje vietų vokiečiai nepriima mūsų vaikų į savo aukštesnes mokyklas. Bet lietuviai vistiek nepajėgtų apmokėti vokiečių mokyklose už vaikų mokslą. Taigi Vokietijos lietuviams ateina tamsiausi laikai, kaip kadaise Lietuvoje carų priespaudos gadynėje..

Po ilgos ir atkaklios kovos vokiečių įstaigose galų gale pavyko gauti teisę laikyti bent vieną savo gimnaziją ir gaut nors 2 mokytojam algas. Gavome taip pat ir geras patalpas su visais reikalingais įrengimais mokinių bendrabučiui. Pasišventėliai mokytojai dirba gana sunkų darbą.

Gimnaziją įkūrėm, mokinius sukvietėm, bet kai reikia juos išlaikyt — mūsų jėgos nebeišneša.

I Jus, tat, brangūs viso pasaulio lietuviai ir šaukiamės!

Gal didensės lietuvių kolonijos galėtų apsiimt paglobot bent po vieną mūsų gimnazijos klasę ir surinkti mokinių išlaikymui bent po 80-100 dol. kas mėnuo.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba

AR ŽINAI, KAD

— Maskvos pirklys Lomakinas, prasidėjus rusų-japonų karui 1904 m., susikirto lažybų su savo draugais, kad japonai kapituliuos. Pralošė ir... turėjo suvalgyti savo aulinius batus, nes taip buvo susilažinęs...

— Rossini ir Meyerbeer vienas kito labai nemėgo. Sakoma, kad Meyerbeer visada nusiųsdavo keletą savo mokinių į operą, kai buvo išpildomos Rossini kompozicijos, ir įsakydavo jiems žiovauti ir užmigti. Kartą Rossini atsiuntė ložės biiletą Meyerbeer'ui su prierašu: "Mielas pone, nuoširdžiai kviečiu jus atvykti į mano operą William Tell. Kėdės yra patogios ir aš jus pabudinsiu prieš pat pasibaigiant spektaklui."

— Būdamas mažas Čaikovskis baisiai pergyvendavo muziką. Kartą, kai visą popietę jo tėvo svečių kambary skambėjo muzika, jis nubėgo į savo kambarį ir meldėsi: O, Dieve, išvaduok mano galvą nuo tos muzikos, kuri šiandien į ją įlindo."

— Užpykęs dėl savo nesekmės vagis, kuris įsilaužęs į vieną New Yorko kavinę kasoje terado tik 1 dolerį, nusprendė su savimi pasiimti netoli kasos gulėjusius vaistus nuo galvos skaudėjimo.

— Montgomery, Ala., moteris pasiskundė policijai, kad į jos namus įsiveržęs didelis šuo, susirado jos piniginę ir lėtu žingsniu, dantyse laikydamas radinį, vėl apleido moters butą.

— New Yorko mieste uždrausta rūkyti pypkę viešuose parkuose.

— Spardyti kitų žmonių automobilius Los Angeles mieste griežtai uždrausta.

— Savininkas, paliekąs savo arklį kepykloje, Minnesotos valstybėje yra baudžiamas sunkiųjų darbų kadėjimu.

— Tik licencijuoti karveliai turi teisę lekioti Bayonne-New Jersey miestelio ribose.

— Pietinėje Afrikoje gyvenąs Di-Yiinayin ištisus 38 metus išlaikė savo pypkę tarp dantų, tačiau per tą laiką jis nėra nei karto rūkęs.

ATEITININKE,

prisimink, kad esi įpareigotas prenumeruoti **Ateitį.**

LAIKU

neatsilyginta Tavo prenumerata sunkina **Ateities** leidimą.

TUOJ

užsiprenumeruok **Ateitį** 1951 metams ir kitus ragink.

TAVO

garbės ir pareigos reikalas, kad **Ateitis** ir toliau eitų.

PASAULIO LIETUVIŲ KULTŪROS ŽURNALO

AIDŲ

PLATINIMO VAJUS

lapkričio, gruodžio, sausio ir vasario mėnesiais

AIDAI yra mokslo, literatūros bei meno ir visuomeninio gyvenimo mėnesinis žurnalas.

AIDAI puoselėja tautinę kultūrą ir savo puslapiuose talpina lietuvių mokslininkų, rašytojų ir menininkų naujausius kūrybos darbus.

AIDAI apjungia visus pasaulio lietuvius, kuriems rūpi lietuviškoji kultūrinė kūryba, tautinės gyvybės išlaikymas ir Lietuvos nepriklausomybės atgavimas.

AIDUS redaguoja redakcinis kolektyvas, sudarytas iš žymių lietuvių kultūrininkų su rašytoju Ant. Vaičiulaičiu priešakyje.

AIDŲ prenumerata metams: JAV ir Pietų Amerikoje $5.00; Kanadoje — $5.50 (kanadiški — $6.)); kituose kraštuose —$6.00. Atskiras numeris JAV — 50c; kitur 55c.

AIDŲ administracijos adresas: AIDAI, Kennebunk Port, Me.

VISI KVIEČIAMI Į KULTŪROS ŽURNALO AIDŲ PLATINIMO TALKĄ

Tenelieka nė vieno lietuvio, kuris neskaitytų

AIDŲ

ALp(LKA)1786
1950, Nr.8

90. 725. 185